

PENKTOJI PRADALGĒ

PENKTOJI PRADALGĒ. Literatūra metraštis. Redāgavo K. Barēnas. Nidos klubo leidnys. Nr. 71, 1968. 412 pusl., kaina (Amerikojā) \$2.50! Kietais viršelis \$3.50. (Nenariams — 25% daugiau).

Zvilgtērējus ī naujāji londoniskēs Nidos leidžiāmo literatūros metraščio tomā, atrodo, kad literatūrinio šieno mūšū egzilinēš pievose dar vis netrūkstā: "Penktoji pradalgē", su 1968 metų datā pasirodžiūsi 1969-siems jau īpusējus, plačiais pečiāis (406 pusl.) anaipol nenūsileidžiā savō pirmtakūnēms. Iš dvidešimtēs šio tomo bendradarbiū pavardžiū ir vēl rastum bent porā metraščio lankuose užtinkamū pirmā kartā (nors egzilinēš literatūrojē jau ilgokāi besirēiškiančiū), kas liūdētū, jog īr platumos potencialas dar nēra galutinai īšsemtas.

Tobulas balansas

Tarp poetū ir prozininkū "Penktojojē" īšlaikytas itin tobulas balansas: īr vieniems, īr kitiems atstovaujā porā dešimtj autoriū; tačiau puslapiāis, lyginant šiajā su pirmkštēmīs, prozāi tenka proporcingai daugiāu viētos. Bent ketvirtadāļ tū puslapiū ir vēl ūpildō Vytautas Alantas su īštrauka īs 13 amž. kronikas "Sventaragis". Vien tiktai metraščio lankuose kronikas jau buvo īšspausdintā keli šimtai puslapiū ir jos pasigēsta tik ketvirtajā tōme. Sventaragio gērbėjai galēs pasidžiāugtī, kad īr čia dar galō nē īs tolo nesimato: iki šiol daugiāu tenkingis fono ar aplinkos piešimu, veikējū pristatinējimu, jū smulkesniu charakterizavimu, V. Alantas bene pirmā kartā Sventaragai paveda atlikti stambesnē misijā, kuris pasēkojē kiek sutištējā veiksmas, o vietomis kyšteli netgi paimēs īntrigos ūžuominos.

Stipri Cinzo novelē

Daugiāu negu pusšimtj puslapiū ūžiā ir Eduardo Cinzo novelē "Moriso Bredo ūžrašai". E. Cinzas "Pradalgē", kuris jī berods ī platesnes literatūras lankas ir īšvėdē, pasirodō jau trečjā kartā, kiekvienu pasirodymū sugebēdamas skaitytojo dēmsj vis stipriāu ūžangažuoti. Ir šj kartā jo novelē īntriguojā neeiliniū ivykū (amnezijos priepuolis auto katastrofos pasēkojē, pagrindinj veikējā nukeliāš ī visiškai kitā pasaulj), pastabiai piešiamomis detalēmīs, sklandžiāi vystoma fabula ir prasmingā atomarģa. Ir šj kartā jis gilinas ī bendrāšias žmogiskāsias problemas, savō veikējus imdamas īs normalios jū gyvenimo krašto aplinkos. Kaip īr

kiekvienas iki šiol "Pradalgē" matytas E. Cinzo darbas, "Moriso Bredo ūžrašai" nēra proginis ar atkištinis kūrinyš. Jis īšmāstytas, parašytas jautriai, daugiāu dėmesio kreipiant ī kūriniū visu- ma, turinj, kompozicijā, intrigā, negu detaljū didesnē stilistinē apšlifavimā.

Dovydēno pasakos

Sprendžiant īs sąmoningai lakoniško stiliaus (a la: "Netrukus atsiunčia karalius tarnus pirkti tiek, tokiū ir tokiū pirkinjū"... "Sugrįžē tarnai ir sako, kad taip īr taip, pirkinjus duos tik pačiam karaliū"... — Kaip tu čionai patekai? Taip īr taip, tas īr tas." — 279-280 psl.) pirmū žvilgsniu atrodytu, kad īr Liūdui Dovydēnui jo penkiū "Pasakū" ciklo tolygiai labiau rūpi kompozicijā ir visuma, negu detalē. Bėda, kad jo pasakos stokoja nuotykiū, skaidraus požiūrio, blizgesio, kontrastū ir kitū elementū, kurie pasakose skaitytojā kaip tik īr žavi. Kiekvienojē L. Dovydēno pasakojē perdaug jau aiškus autoriaus kelias ī morale (arba savotiškā "antimoralā"), kuris, kiek naivokai nuo skaitytojo slepiamas per keletā puslapiū, pabaigojē turi jī neišvengiamai... nuvilti. Iš viso ciklo labiausiai patraukia "Viešintelis", kuris yra ne tik originaliausias, bet īr geriausiai stilistiniai apšlifuotas kūrinyš.

Kralikausko ir Katiliškio novelēs

Juozo Kralikausko ("Saulė raudona") ir Mariāus Katiliškio ("Senatvėjē") novelēs parašytos abiemis šiemis beletristams īprastiniame lygyje, skaitomos lengvai ir įdomiai. Pirmojojē aprašomas tragiskās ivykis bolševikams besitraukiant īs Lietuvos po pirmosios jos okupacijos, gi antrojojē tie ivykiai jau vyksta šimē kraštē, kad īr su ekskursijomis ī gimtājį artimojē praityjē. Pirmoji yra daugiāu reportažinē: jos veik-

mā diktuoja aplinkā, nuo veikējū valios visai nepriklausanti. Antrojojē — aplinkā tēra logiški rēmai, kuriuose savō likimus kalā patys veikējai.

Antano Tulio mistiškai surrealistinio sukirpimo novelē "Mergaitē ir kaspinas" perdaug primena panašaus pobūdžio šio krašto televizijojē dažnai matomū filmū serijas a la "Twilight zone". Tai gi, nepasižymēdama jokiomis kitokiomis literatūrinēmīs savybēmīs, jī stokoja īr originalumo.

Nedaug originalumo terastumēm īr Irenos Joerg apyskaitējē "Kaimynai". Jos sužetas paimtas īs laikraštiniēje buitiniēje prozojē (ypač feljetonuose) īprastū nesupratimēliū dviejū kaimynū (šiuo atvejū seniokū pensininkū) gyvenimo. Atpasakota jī vis dēlto, gana šiltai īr patraukliai.

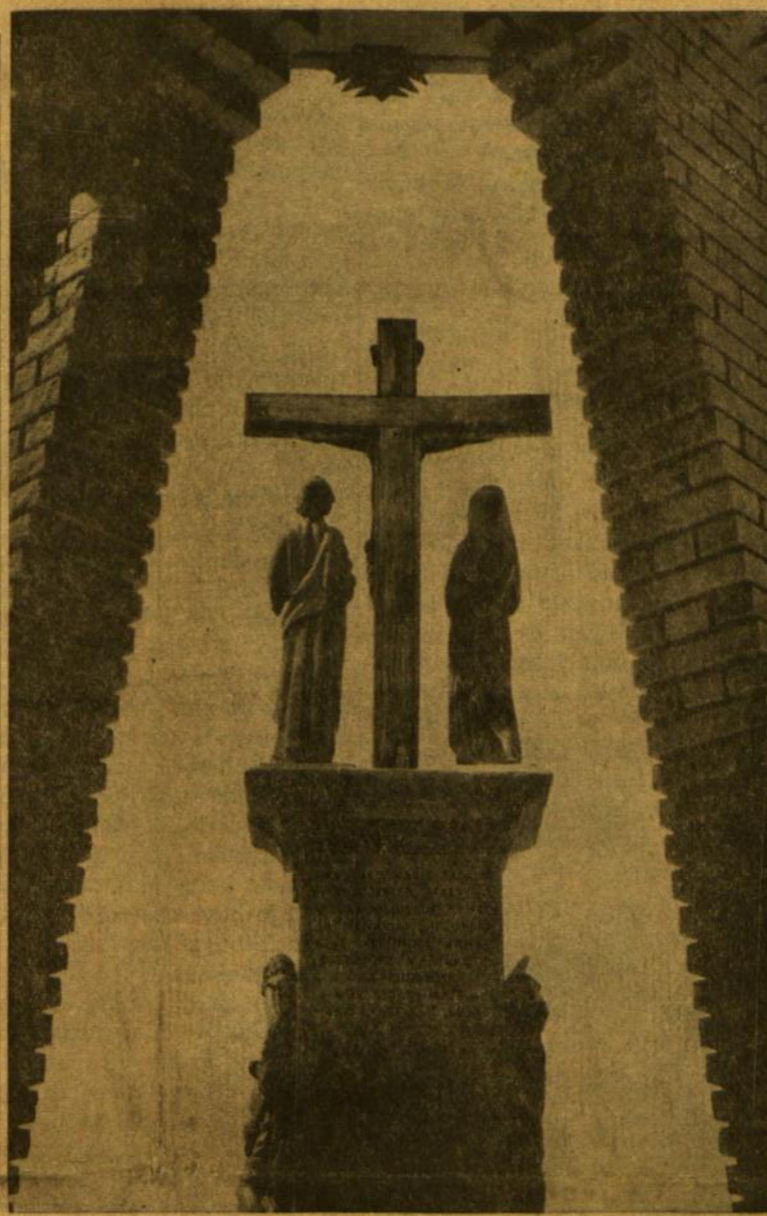
Karolēs Pažeraitēs romano fragmento patekimā metraštiniū īs visō reikētū laikyti nesupratimu.

Silbajorio studija

Vienas īs svarbiausių šio tomo prozos gabalū, manau, yra "Pradalgē" pirmā kartā pasirodžiūšio, tačiau īs kitur gerai pažjstamo literatūros kritiko Rimvydo Silbajorio studijā "Algimantas Mackus īr tobulā tremtis", liečiantī šio tragiskai žuvusio jauno poeto kai kuriuos kūrybos aspektus. Kaip īr kiti, taip īr šis R. Silbajorio darbas yra įdomus savo įžvalgumu, bandymais siekti galimai giliau, ieškoti "tarp eilučių" ir īs viso literatūrinē kritikā praturtinti naujomis kūrybos interpretacijomis.

R. Silbajoris rašo gyvai, pagauančiai, stilingai, sakytum, (priešingai savo vertinamo poeto svarbiausiojo rinkinio pavadinimui), didžiai "ornamentuotū" žodžių ar sakiniū. Jo straipsnis betgi aprašomojo kūrybā ne tik vykusiai pristato, bet jā gerokai priartina net mažesniū literatūrinjū ambicijū skaitytojūi.

Kaune su Putinu Prozos duoda īr Marijā Slavē

Kryžiaus keliū detalē Kennebunkporte. Archit. J. Mulokas, skulpt. V. Kašuba
Nuotrauka Vytauto Maželio

nienē gabale "Kaune su Putinu", papasakodama keletā prisiminimū īs savo gyvenimo su vyresniuoju broliū, prieš metus Lietuvojē mirusiu poetu. Gaila, kad šimē fragmente (jū dar teko skaityti "Aiduose" ir "Drauge") autorē keleriopai daugiāu dėmesio skiria sau, negu aprašomajam kūrėjūi.

Kiekybiškai stambiausjā duoklē poezijai atiduoda Gražina Tulauskaitē su dvidešimčia eilėraščių. Visi jē (sprendžiant īs datū eilėraščių gale), netrukus po perykščio stamboko rinkinio "Vakarē banga" sudarymo, kas rodytu šios niekadā diledele produkcijā nepasižymėjusios vyresniosios kartos poetēs kūrybinj pagyvėjimā. Džiugu, kad īssekimo nesijaučianē pačiojē kūrybojē. Prie stipresniūjū pluošto eilėraščių skirčiau "Pasaka birželio" ir "Negaliu aš gyventi". Jē daugiāusiai dainiški, skambūs, paprastai īr mažiausiai preteningi.

Lyrika

Prie geriausių "Penktosios pradalgēs" lyrinēs kūrybos reikētū skirti Jonō Aisčio ir Kazio Bradūno eilėraščius. Gaila tik, kad pirmasis čia teduoda vos vienā penkiapostmj, o antrasis — keturis gabaliukus īs ciklo "Donelaičio kapas". Turėjus bent porā progū išgirsti poetā K. Bradūnā skaitant didžiājā šio stipriai veikiantčio ciklo dalj, vien īs keturiū gabaliukū sunku susidaryti pilnesnē jspūdį. Tematiniai ir traktavimu artimas "Sonetoms ir fugoms" šis ciklas rodo Kazj Bradūnā tebestovintj savo kūrybinogumo zenite.

Gana stambū (17 eilėraščių) pluoštā duoda īr dažnas "Pradalgiū" svečias londoniškis poetas Vladas Slaitas. Jo poezijā tebeimponuoja intymiu paprastumu, nuoširdžiā melancholijā, sugėbėjimu, kasdieninj žodj ar posakj paversti prasmingais, įsmingančiais:

Kas gi yra pavasaris?
Ar pasipuokusius vyšnios yra pavasaris?

Ar debesėliai, ar meilē po pavasario vyšniomis?
Vienā kartā, labai seniai,
tave baisiai mylėjau,
ir tada mano visas gyvenimas buvo pavasaris. (166)

Baranausko vaizdū mozaika

Rašymū baltomis eilēmīs, sąmoningū paprastumu, dienoraštiskai intymiu veik kiekvienos tematikos traktavimu Vladui Šlaitui daug kur artimas ir taip dar neseniai sėkmingai prozojē besireiškęs poetas Albinas Baranauskas. Jo įvaizdžiai betgi žymiai daugiāu rafinuoti, kontrastingi. Jo vaizdū mozaikojē daugiāu nutylėjimo plyšiū, kuriuos ūpildyti skaitytojo vaizduotē ne visadā pajėgi. Šlaitiško jausmingumo A. Baranauskas, atrodo, sąmoningai vengia, ne kartā rizikuodamas likti sausokas ar net nesuprastas.

"Penktojojē pradalgējē" debiutuojančio (tačiau jau kelinti metai "Aiduose" ir kitur periodinējē spaudojē retkarčiais ūžtinkamo) jaunesniosios kartos poeto Česlovo Valdo Obsarcko eilėraščiuose galima įžiūrėti A. Nykōs-Niliūno įtakos. Retas kuris šimē tōme spausdinamū Prano Visvydo eilėraščių sudaro griežčiau ūžbaigto kūriniū jspūdį. Ne vienas posmas skamba banaliai ir proziškai; daug ryškiai dirbtinēs pozos ir... naivumo.

Visi keturi Mykolo Vaitkaus eilėraščiai parašyti prieš dvidešimtj su viršum metų. Jē, kaip īr Benediktō Rutkūno posmai, skamba gerokai archaiškai īr nuobodžiai.

Agneī Lukšytei, irgi dažnai "Pradalgiū" bendradarbei, iki šiol geriau sekēsi prozojē.

Svaresnē Pradalgē

Ūžgiriant leidējā ir redaktoriū dēl ūsisbrėžtojo darbo tešėjimo,

Kertinė Parastē

NUOTOLIAI IR BENDRADARBIAVIMAS

Įžengėme ī tarplanetinio susisiekimo epochā. Tačiau kultūros dirvonuose dēl laiko stokos ar dēl lēsū nebuvimo, ar dēl kasdieniško apkaulumo vis dar judame Simāno Daultako laikū greičiu. Turiu mintj Lietuvos kolonijū tarpmiestinj kultūrinj bendradarbiavimā.

Dažnas Kalifornijos lietuvis, skaitydamas spaudojē apie Chicagojē įvykstančius spektaklius, ne kartā atsidūsęs pagalvoja: O kodėl jē neatskrenda pas mus? Mes gi visi nueitume pasižiūrėti.

Bet toks atstumas! Keli tūkstančiai mylių. Lėktuvas kaštuoja pasiutiškai daug. Didesnio sąstato ansambliai reikētū krūvos doleriū. O nakvynē? Išlaikymas? Prarasti darbdieniai. Ne... Ne... Tokia išvyka yra ekonomiškai neįmanoma. Nereikalingas, atrodo, ir toks bendradarbiavimas: kas nori pamatyti "Danā", tegul pats sėda ī lėktuvā ir vyksta ī Chicago.

Taip skamba skeptiškoji me dalio pusē. O skeptikū ir pesimistū partija šiais laikais yra didžiulē. Jeigu jos balsō būtų klausoma, abejoju, ar amerikiečiai būtų pasiekę mėnulį. Tačiau skeptikams buvo mandagiai pasakyta: Prašom ūsūsičiaupiti! Erdvės programojē kilo fantastiniai planai, išsivystē komplikuota sistema; pi nigas pasidaro nereikšmingas; mokslininkai dirbo išsijuose, ir visas kraštas jautriai pritarē. Tokiu būdu īr gimē stebuklingas erdvėlaivis — Apolonas 11. Žmogaus ryžtas tapo apvaiktuotas pergale.

Iš to istorinio įvykio galima tik pasimokyti. Tiesiog peršasi naujoviška patarlē: Darykite tai, kas skeptikams ir pesimistams atrodo neįmanoma ar nėsvarbu. Bendradarbiavime tarpusavyje, nežiūrint nuotoliū, nežiūrint ekonominjū keblumū.

Daug kas pasakys: Mes kultūriškai bendradarbiavimā Dainū ar Šokiū šventēse, Kultūros kongrese, Dramos festivaly. Tai ko daugiāu reikia? Tai tiesa. Mūsū gyvenime visi šitie įvykiai yra labai reikšmingi. Bet jū pobūdīs yra kitoks. Juose mes susiburiame tautinei manifestacijai. Juose menas, kaip toks turi tik antraeilē vietā. Svarbiau yra dalyvavimas, ne

gu tobulas pasiruošimas. Be to, tautiniai susibūrimai įvyksta Chicagojē, kur visokio kultūrinio labo ir taip yra apščiai.

Chicago, Detroitas, Clevelandas — beveik susidurdami nosimis — kultūrinjū viešnagiū turi net īr perdaug. Neseniai skalčiau laikraštijē, kad Detroitē ī rimtā lietuviū ansamblio pasirodymā neatsilankē net ī šimtas žiūrovū. O todēl, kad kiekvienā savaitgalj prieš tai vis kas nors žymaus įvykdavo. Rengėjai apsiskaičiavo īr savo perdideliū optimizmu nuskriaudē atvykėlius menininkus. Kas gi nori dainuoti, šokti ir vaidinti, ypač svetimame mieste, išmirusai auditorijai? Baugu.

Los Angeles mieste taip neatsitiktū. Pagal senā "wild west" tradicijā, Californijos pa dangēje aukšto lygio spektaklis yra retas paukštis. Nuo pat Naujųjų Metū ligi šios dienos galima būtų rimtai vertinti gal tris ar keturis įvykius: Dramos sambūrio pastatymā "Švieša, kuri ūsūsidėgē", B. Budriūno choro koncertā Vasario 16 minėjimē ir R. Apeikytēs forte pijono skambinimā. Tai viskas per 30 savaitgalij.

Štai kodėl Pietū Californijos lietuviū tarpe atmosfera gerū menininkū pasirodymū īs kitur yra labai palanki. Tokiam balletui kaip Gruodžio "Jūrātē ir Kastytis" ar Lapinsko ekspresyviai operai ar grynai tautiniam ansambliai atsirastū galybē žiūrovū. Reikētū dviejū vakarū. Ir amerikiečių laikraščiai reaguotū. Būtū visokeriopa nauda. Lieka tik perduoti impresarijū reikalus jauniems, talentingiems organizatoriams.

Stovyklū laikais Vokietijojē dažnai išgirsdavau īs kitū tautybiū komplimentus lietuviū organizaciniam genijū. Lenkai tiesiog pavydėjo mums entuzazmō veikti, organizuoti, burtis, šokti, dainuoti... Žinau, kad īr šandien organizacinio veiklumō mums nęstingā. Atsirās vyrāi kurie pajūs tokio kultūrinio bendradarbiavimo svarbā, ir visos klūtys bematant bus nugaltos. Įvyktū Chicagoš lietuviū diena Los Angeles mieste, ir tie patys losangleiečiai gal tuo pačiu atsilygintū Chicagoj.

Pr. V

KULTŪRINĒ KRONIKA

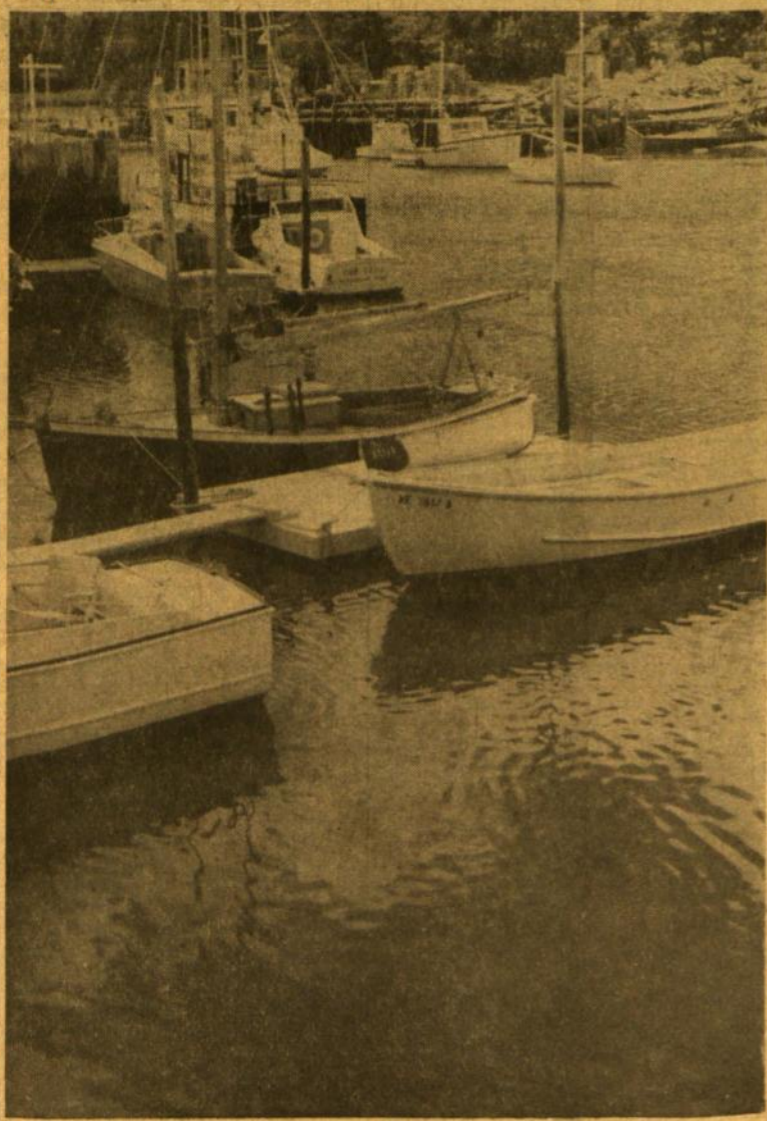
• Juozas Keliuotis, nors jau baigia 67 metus amžiaus, tebėra kūrybingas. Baigē rašyti atsiminimū knyga "J. Vienožinskis ir

reikētū pasidžiāugtī ī geresniū šio tomo medžiagos sutvarkymu, atsisakant alfabetinio (pagal autoriaus pavardē) kūriniū surikavimo. O īr literatūrinē kokybē šis tomas ūž "Ketvirtajā pradalgē" yra žymiai svaresnis, nors viršūnėmis īr negausus.

t. alga

Šimē numery

- Penktoji pradalgē
- Nuotoliai ir bendradarbiavimas
- Borges poezija
- Krėvė savo laikuose
- Varnas atsilankē Los Angeles
- Šimtmetis nuo Valžganto gimimo
- Tautos istorijos pabiros
- Nauji pažangos polėkiai religijoj
- Stutthofō lagery su Sruoga ir Jurgučiu
- Meliē ekrane ir gyvenime
- Dr. V. Vygtatno paskaitos mintys
- Pašnekesys su V. Bagdanavičium
- Akademiniēs skautū stovyklos belaudiant
- Maistingumas Sovietū studentijoj

Priplauka
Nuotrauka Vyt. Maželio

Laisvėn pabėgęs Sovietų rašytojas

Kuznecovas apie Rusijos intelektualus užgulusį terorą

JUOZAS DAUGAILIS

Pirmadienį, rugpj. 19 d., rašytojas Anatolijus V. Kuznecovas sulauks 40 metų amžiaus. Gimęs 1929 m. Jis jau išaugęs komunizmo diktatūroje. Iškilęs Sovietų Sąjungoje tokiais savo kūriniams kaip "Babi Jar" ir kitais. Tačiau kruvina komunistinė prievarta, rašytojo minčių falsifikavimas jį taip paveikė, kad jis liepos 30 d. Londone pabėgė nuo rusų, pasiryžęs pasilikti laisvuose vakaruose.

Verkė pamatęs falsifikuotą savo kūrinių

Didieji dienraščiai dabar spausdina jo pranešimus, kas gi darosi už geležinės uždangos rašytojų pasaulyje. "New York Times" rugpj. 8 d. išspausdino jo pasakojimą, kaip prieš 10 m. jis parašė romaną apie jaunuolį, išvykusį į Sibirą. Nunešė žurnalo "Junost" redaktoriams, bet šie pasakė, kad tokioje formoje kūrinys negali būti išspausdintas. Neprašė pro cenzūrą, o ir jis pats gali būti areštuotas. Apie Sibirą rašant Rusijoje reikia tų plotų gyvenimą piešti skaidriomis spalvomis, perteikti "komunistinio optimizmo dvasią".

Praėjo kiek laiko ir Kuznecovas be galo nustebo kartą naujame "Junost" žurnalo numeryje radęs išspausdintą savo kūrinių. "Net man plaukai ant galvos atsisotjo", — rašo dabar jis: kai kurios kūrinio vietos buvo išleistos, kai kurios be autoriaus žinios visiškai kitoj dvasioje išrašytos, kad Kuznecovas verkė tai pamatęs. Bet tada jo tas veikalas "Legendos tėsiny" buvo pasiūstas į pasaulį, išverstas į 30 kalbų, giriamas Sovietų spaudoje, įtrauktas moksleiviams į perskaitytinų knygų sąrašą.

Prievarta padiktuotas laiškas
Tačiau prancūzai susigaudė apie tas kitų pridėtas vietas; išvertė jas išleisdami. Ir išėjo "antissovietinė knyga", pavadinta "L'Étoile dans le Brouillard". Kuznecovą išsišaukė Rašytojų draugijos Užsienio komisija ir liepė rašyti laišką, kad prancūzų vertimas sūfalsifikuotas ir t.t. Jis taip pat buvo priverstas parašyti prancūzams protesto raštą "Literatūrinis plėšikavimas". Kaip dabar jis rašo, juk jo knyga tikrumoje buvo sužalota Rusijoje, tačiau komunistai jį priverstė rašyti protestą dėl sužalojimo prancūzams... Jo protestas buvo išspausdintas Rusijoje ir Prancūzijoje ("Lettres Françaises").

Negana to, komunistai pasamdė advokatą ir iškėlė bylą prancūzų leidyklai. Teismas priteisė, kad ji sumokėtų Kuznecovui net 1.000 frankų pabaudos. Tačiau pats Kuznecovas negavo nei sprendimo nuorašo, nei tų pinigų. Ir tada Kuznecovas pasijuto taip nelaimingas — kodėl jis, turėdamas sugebėjimų, buvo gimęs komunistinėje Rusijoje. Tačiau dabar jis jautėsi priverstas tylėti, laiviuoti, stengiantis ką nors duoti skaitytojams. O viduj kankinosis: "Nemaniau, kad sąžinė gali atnešti taip baisias kančias...", rašo jis dabar.

A. Tvardovskij, žurnalo "Novyj Mir" redaktorius, kuriam dėl atvirėsnės minties gresia pavojus būti pašalintam.

Milijonai nužudyti, suterorizuota visa Rusija

Tesdamas savo pergyvenimų aprašymą, Kuznecovas antrame straipsnyje, kurį išspausdino Londono "Daily Telegraph", "New York Times" ir "Chicago Tribune", sako, kad Sovietų sistema Rusijoje tvirtai laikosi tik dėka nepaprastai stipriam spriespaudos aparatui, o svarbiausia — dėka slaptajam policijai. "Visi žino, kad Sovietų slaptosios policijos nužudytų aukų skaičius siekia milijonus", — rašo Kuznecovas, prisipaigia, visi yra įpareigoti padaryti pranešimus.

Vertė išdavinė Jevtušenka

Kai Kuznecovas gyveno Tuluje, pas jį ėmė atvažinėti kiti ir klausinėti, su kuo jis susitinka, kaip gyvena jo draugai. Pagaliau net ėmė reikalauti, kad jisai išprovokuotų ginčus su Jevtušenka ir paskiau praneštų, ką šis sakė. Net ėmė Kuznecovui garsinti, jei jis to nepadarys.

Kuznecovas tada ryžosi jiems pasakyti, kad jie eitų šalin nuo jo.

Provokatorius

Tada jis jau buvo pagarsėjęs, jo knygos buvo išverstos 40-je kraštu ir jis manė, kad jau gali išdrįsti atsisakyti su tokiais turėti reikalų. "Bet aš apsirikau", — sako dabar jis. Vieną dieną pas jį atėjo jaunuolis, kuris pasisakė esąs politėchnikos instituto studentas. Pasakė, jie gaminę raketas ir turėję pažadėti laikyti paslapty. Tačiau jis nepatenkintas raudonuoju fašizmu, pasiruošęs leisti slaptą laikraštį. Tai kalbėdamas jis net ėmė verkėti. Bet tai būta provokatoriaus ir po kiek laiko slaptoji policija jau ėmė Kuznecovą teirautis, kodėl jis nepranešė apie pasikalbėjimą su tuo studentu.

V. Tarsis — už laisvesnį žodį iš Rusijos ištremtas rašytojas

J. Daniel

Lietuvos geografijos vadovėlis

ZIGMAS RUMŠAS

Šių metų pradžioje mūsų knygynų lentynose pasirodė naujas Zenono Aškolio 75 puslapių Lietuvos Geografijos vadovėlis su papildomais trim žemėlapiams. Šis vadovėlis mūsų bendruomenės švietimo tarybos pripažintas tinkamas aukštesnioms liuanistinėms mokykloms.

Vadovėlis pradėdamas Putino eileraščio posmu: "Nuo jūros eina mūsų žemė, iš amžių kyla mūsų tauta!" Tuo pagrindiniu motyvu užtikiname visų 30 skyrelių pradžioje panašų, pritaikytą temai ir mūsų širdžiai artimą posmelį.

Kalbėdamas apie kaimynus, autorius sako: "Nedidelis tai kraštas, bet už Lietuvą yra mažesnės Latvija, Estija, Danija, Belgija, Olandija, Šveicarija".

Kondensuotai prisimindamas apie pramonę, skyriaus ir posky-

riais ją sugrupavęs, pamini visas pramonės šakas, kurios pradžią turėjo su nepriklausomai Lietuvos valstybės atstatymu. Todėl, gyvenant svetur, mums visiems reikėtų šį skyrelį išdėmėti, kalbant apie Lietuvos respublikos pažangą.

Gyventojų skyrėsi ir Kauno miesto aprašymo schemose nevengiama paminėti "Kapsuko" miesto (Marijampolės). Spėju, kad tas vardas bus paminėtas tyčia, kad skaitytojas, aiškindamas jaunajai kartai, staptelėtų ir primintų tuos skaudžius lietuviams momentus, vykdančius šį miesto vardo pakeitimą.

Labai vykusiai parinkti ir išdėstyti mūsų šalies žymiuųjų vyrų ir Lietuvos kraštų paveikslai.

Lietuvos didesniųjų miestų sąrašė nėra Raseinių. Tiesa, II-me Pasauliniame kare Raseiniai bu-

A. Kuznecov

Dvi gundytojos

Kitu kartu prie jo slaptoji policija pasiuntė gražios išvaizdos merginą, kad ta, suartėjusi su juo, pranešintų viską. Tačiau ji Kuznecovui pasisakė, kad buvo užangažuota. Kitu kartu prie jo pradėjo gretintis mokytojų instituto studentė, kuri vėliau konfidencialiai pasakė, kad jai buvo įsakta tapti jo meiluže ir viską apie jį pranešinėti. Kitaip ji bus išmesta iš instituto.

Sekė laiškus motinai

Kartą slaptas jo bičiulis pašaukė telefonu ir pranešė, ką policija randa jo laiškuose motinai, perspėjo būti atsargiam. Vėl kitu kartu jis išgirdo keistus garsus iš telefono ir pats pradėjo barškinti aparatą. Iš telefono pasigirdo balsas: "Liaukis barškines. Mes perjungiamo tavo telefoną prie kito rekorderio...". Vėliau atėjo elektrotechnikai prie jo elektros skaitliuko įrengė mikrofonus. Pagaliau jo bute keistomis aplinkybėmis kilo gaisras, sunaikindamas rankraščius.

Nuo to laiko svarbesnius savo rankraščius jis laikė užkasęs žemėse. Kai tik kur ilgėliau išvažiudavo, grįžęs rasdavo ženklus, kad jau būta slaptos kratos.

Šitai sekamas rašytojas pergyveno sunkią įtampą, nebegalėjo normaliai miegoti ir savo dienoraštyje rašo: "Iki savo gyvenimo pabaigos jausti taip smaugiamam tai būti gyvam palaidotam".

Solženicino laiškas

Tada jam teko išjausti Siniavskio, Danielio teismus, pastebėti, kad Solženicino raštai jau nebelaikomi. Solženicinas jam atsiuntė nuorašą savo garsojo rašto prieš cenzūrą. Raštas, kaip žinome, buvo nukreiptas į šaukiamą rašytojų suvažiavimą. Apie tai raštą Kuznecovas sako: "Pralaidau keletą naktų apie jį bemąstydamas. Namiškiai stebėjosi, kas su manimi darosi. Aš pasakiau: "Solženicinas kviečia mane drauge su juo padaryti sužadųdubę".

Kuznecovas nesiryžo po Solženicino laišku pasirašyti. Atsargos dėlei nebevyko nei rašytojų kongresan. Gelbėdamas savo kailį, laikėsi nuošaliai. Bet jis buvo

su sulyginti su žeme ir dabar dar pilnai neatstatyti. Istorijs bėgyje šis miestas ne pirmą kartą buvo sunaikintas ir vėl atstatytas. Bet gi Raseiniai yra tiek svarbūs apylinkių gyventojams, kiek Marijampolė suvalkiečiams.

Pridėtas Lietuvos etnografinis žemėlapis. Nuo Zarasų iki Dauguvos, į šiaurės rytus, Lietuvos žemės su lietuviams atiduotos latviams be pėdsakų. Jeigu tas žemėlapis būtų pavadintas — Lietuvos politiniu žemėlapiu, tai būtų galima sutikti su sienomis ties Latvija, bet ne etnografiniu atžvilgiu.

Nežiūrint poros tų pastabų, šis Lietuvos Geografijos vadovėlis yra labai vykęs, laiku išleista knyga. Ji privalėtų turėti kiekvienas lietuviška šeima. Seneliai ar močiutės, kur jų nėra, tai tėveliai, pagal šį vadovėlį planingai pasikalbėjimo forma galėtų per metus supažindinti bet kokio amžiaus ir išsilavinimo savo šeimos jaunimą su Lietuva ir mintimis po ją pakeliamai, o toliau ir A. Bendoriaus "Lietuva" bus įdomi. Turim reikšti padėką Zenonui Aškolui už šį didelį darbą.

prislėgtas ir apie tai rašo: "Inteligentiškieji Rusijos žmonės jaučia tik pasibaigimą. Nieko prieš akis tik tamsa".

Verkė tankams riedant Čekoslovakijoje

Kai Čekoslovakijoje įžengė rusų tankai, daugelis Rusijos žmonių verkė, jausdami, kad tai rodo, jog sukama fašizmo kryptimi. "Dabar aš supratau", — rašo Kuznecovas, — "kad nebegalim ten ilgiau pasilikti. Kiekviena diena, kiekvienas mėnuo, kiekvienas metas tik didina baimę ir niekšybę manyje".

"Bet Rusija dabar yra gerai saugoma kaip kalėjimas", — rašo Kuznecovas. Pabėgti sunku. Jis gavo kvietimą iš Dial Press, iš JAV, su pasiūlymu 5,000 dol.

A. I. Solženicin

J. Jevtušenka

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. šeštadieniais 10-11 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami su atitais.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. tel. WALBROOK 5-5076

Rezid. Tel. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmia ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. G. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-čios ir California
Val: kasdien nuo 6-8 val. vak. šeštadieniais 2-4 val.
Trečiadienį ir kitu laiku pagal sutartį.
Ofiso telefonas: 476-4042
Rezid. tel. WALBROOK 5-3048
ATOSTOGOSE nuo rugpjūčio 3 d. iki 17. dienoms.
Prašome kreiptis pas Dr. Taurą. Tel. PR 8-1223.

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val: pirm., ketv., 1-4, vakare 7-9, antr., penktadienį, 1-5, treči., ir šešt. tik susitarus.

Ofiso — HE 4-5768.
DR. S. IR M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 9-9 v., šeštadieniais 10-11 v., p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą

kelionei. Pradėjo ištikimai lankyti susirinkimus, pasitarimus, bet vistiek jo prašymas išleisti buvo atmetas.

Ieškant kelių pabėgti

Breštant planams apie pabėgimą, jis išvyko į Kaukazą, prie Juodosios jūros, bet pastebėjo, kaip ten pasienis saugomas. Naktį užklupus visus veją iš paplūdimio ir pradeda sekti su prožektoriais, o radaro įrengimai parodė net vaiko sviedinį, plaukiantį vandens paviršiumi.

Kuznecovas nusprendė lavintis plaukti povandeniniu keltu, deguonio indu. Jis išsiteniravo plaukti visą 15 valandų po vandeniu, tik kompas pagalba pla-

nuodamas pasiekti Turkiją. Bet pabijoję, kad jį naktis gali pusiau perkirsti submarinas ar kad pats gali nuskeisti. Tačiau nepametė minties, kad reikia bėgti iš Rusijos. "Dieną naktį aš vis galvoju, kad tik prasiveržti iš to baisaus krašto, iš tų niekšų kontrolės, iš slaptosios policijos valdžios. Nors į arktiką, nors į Sacharą, kad tik jų ten nebūtų!"

Ir pagaliau Kuznecovui, neva išvykus į Londoną rinkti medžiagos Lenino biografijai, pavyko pabėgti. Ir dabar jis pasiryžęs atskleisti visą tą supuvusio raudonojo fašizmo gyvenimą Sovietų Sąjungoje. Jis sako:

— Aš rašysiu, kol tik gyvastis plaks manyje.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradienį ir penktadienį 10-4; šeštadienį 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
Crawford Medical Building
6419 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusieris ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 5-2220
Namu rez. PProspect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K S A
3656 West 63rd Street
Pirmad. antradienį, ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 v. vak. Šeštadienį, nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. vak. antr. nuo 9 iki 12 val. arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1351
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuviai gydytojas)
3925 West 59th Street
Val: pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį, nuo 12-4 val. p. p., 6-8 v. vak. Šeštadienį, 12-2 val. p. p. Trečiadienį uždaryta.

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadieniais. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradienį, ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 v. vakare. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Šeštadienį, 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telefonas: RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJĄ MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Tel. HEEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773, Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv., 5-8 val., antra ir penkt. 1-4 val.
Prilimėnė tik susitarus

JEIGU JUMS KEIKIA GRAŽIU VIZITINIU KORTELIU, kreipkitės į "Draugą", kuris spausdina tokius dalykėlius gražiai, greitai ir priedama kaina.

DRAUGAS
4545 West 63rd Street
CHICAGO 29, ILLINOIS

Ofiso HE 4-1818 Rez PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. vak. Šeštadienį 9 v. r. — 2 v. popiet

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, Opt.
8424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius b "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
5159 So. Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadieniais uždaryta.

Telef. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 8 v. r. iki 9 v. v. Trečiadienį ir šeštadienį 8 v. r. iki 3 v. popiet

DR. ZIGMAS RUODAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofiso ir rezidencijai)
Atostogose nuo liepos 28 iki rugpjūčio 18 d.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLIES IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val: antradienį nuo 2-5 popiet. ketvirtadienį nuo 6-8 vakaro
Ofiso telefonas: 776-2880
Rezid. telefonas: 448-5545

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill
Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovelhill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street.
Telefonas — 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktadienį 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštadienį 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiadienį uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
GENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1223
Ofiso val: Pirm., antr., treči., ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadienį, 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Prilimėnė ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Tel. PProspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Avenue
Val: pirm., antradienį, ketv., 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadienį, 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-8150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val: pirmad., antradienį, penktadienį 1-4 ir 6-8 v. r., ketvirtadienį 6-8 v. vakare. Šeštadieniais 11-3 val. popiet.

PUSVALANDŽIUI VARNAS ATSLANKĖ I LOS ANGELES

JURGIS GLIAUDA

Išskirtinai laimingu atsitikimu losangeliečių būrelis susitiko su dailininku Adomu Varnu jaučiuose Algirdo ir Jutos Gustaičių namuose.

Vytautas Stasiulaitis, bent prieš dešimtmetį turėjęs savo filmų studiją Chicagoje, atsilankė Angely mieste, turėjo su savimi 1961 metais susuktą filmą *ADOMAS VARNAS*. Jis tą 16 ml, spalvotą ir garsinį filmą, vieno reel ilgio, pademonstravo spontaniškai susirinkusiam būreliui. Majestotingo Adomo Varno jubiliejaus proga, kaip tik šiais metais, tai buvo retai atrandama proga pabendrauti su dailininku ir jo darbais.

Filmo istorija ir turinys

Filmo istorija ir metrikai yra šie: susuktas 1961 metais, filmavime aktyviai dalyvavo dabar miręs Vytautas Stasiulaitis tėvas Vladas Stasiulaitis, scenarijus buvo Algirdo Gustaičio, įkalbėjimas (kaip sakė) V. Kasniūno. Kai kur filmas jau demonstruotas, tačiau neteko rasti filmo, kaip kultūrinio reiškinio įvertinimo.

Filmo siužetui paimtos kelios scenos iš Adomo ir Marijos Varnų gyvenimo, greta gyvenamojo namo ir viduje, dailininko atsilankymas prie Chicago muziejaus portalo, jo pasivaikščiojimas prie Michigano ežero krantinės ir filmiškų veržlumu prisotinta dailininko beveik nesukaituojamos gausybės veikalų paroda. Deja, nebuvo paties Adomo Varno balso, kas filmui suteiktų ypatingą efektą.

Didinga vaizdinio švietimo priemonė

Pristatyti Adomui Varnui, savaimė aišku, pusvalandžio filmo, negali pakakti. Bet vykęs scenarijus, panaudotos medžiagos balansas, ir įžanga į temą ir jos pabaiga, puikiai pavyko. Trumpas filmas nebuvo nei reportažas, nei atsitiktinis paskirų momentų gaudymas, bet tikslus žvilgsnis — kas

yra Varnas. Tai neįvertinama vaizdinė edukacinė priemonė kiekvienai mūsų aukštesnei liuanistinei mokyklai. Buvo tiesiog tragiška išgirsti, kad materialinės investacijos į šį filmą iki šiol absoliučiai neapmokėtos. Nuostabu galvoti, kad tokiais specialistais kaip Vytautas Stasiulaitis mūsų atitinkamos institucijos ir joms tolygūs fondai nesirūpina, nekvečia talkon, nesinaudoja jų beveik idealistine talka ir savo specializacijos ir patyrimo auka.

Vaizdinė įkrova liuanistinėms mokykloms

Plačiau išgarsintas dabar "Dvylikos", paskui vėl "Dvylikos", etc. projektas sulaukė bent kuklios

paramos, ir tai yra, tačiau, tragiška skaityti, kad tu garsiu tužinių nuotraukos jau iš anksto rengiamos... sarkofagams! Tokios rūšies filmus, kurie liečia, kaip šis Adomas Varnas, kaip projektuojamieji, kurie lies mūsų kūrybinį pasaulį, tuč tuojau reikia nukreipti į mūsų aukštesniąsias liuanistines mokyklas. Tai yra ideologinė, vaizdinė įkrova. Tai nepakeičiama medžiaga, kada mūsų kūrėjai įžengtu į studijuojančio jaunuolio samonę ne abstraktais, kiek jie išlieka šykščiose chrestomatijose, bet gyvais asmenimis.

Teko patirti, kad pas Povilą Jasiukonį jau keleri metai guli nusilmuota ypatingo dėmesio verta

Adomas Varnas

Tumo-Vaižganto šaržas

medžiaga, bet lėšų stoka sukausto ir didžiausią entuziastą. Tą prasmę, kad tokie nufilmavimai turėtų ir praktinę šviečiamąją naudą, planuojant juos, reikia juos, taikinti mūsų mokyklai. Amerikiečiai skrido į Peredelkino ir suskubo pagauti Pasternaką, su kastuvu krutantį savo darže. Ką mūsų institucijos, jau kai kur ir gerai aptekusios resursais ir fondais nuveikia šioje mūsų mokyklų liuanistinės indoktrinacijos srity? Madingose aukose pinigai, kaip archeologiniai sluoksniai, gulia vienas ant kito lyg laukdami ateities Marijos Gimbutienės, kuri tuos sluoksnius atskleis ir tarsi tuos sluoksnius atskleis ir tarsi, čia aukota lietuvių — bet kas buvo tie lietuvių? Pasikartos hetitų istorija, kur susikryžiuavo proistorikų kardai, kiekvienam ginant savaip suvokiamą identitetą.

Sis Ad. Varnui skirtas pusvalandžio filmas savo puikia technika ir turinio kondensotumu yra puikus pavyzdys, koks tokio pobūdžio filmas turėtų įsiveržti į mūsų mokyklinį ekraną.

Adomas Varnas su jo milžiniškos kūrėjų arsenalu, toks milžiniškas išlieka ir šiame filme.

Varno kūrybos karalija

Kelių kūrybinių etapų aliejiniai darbai mum atskleidžia tam tikras dailininko metamorfozes, poiesčius ir nesikeičiantį savitumą. Lietuviškas barokas, nuostabus savo simetrijomis Pažaislio bažnyčios freskose slypi Adomo Varno sukurtuose Lietuvos pašto ženkluose ir banknotuose. Jo kūrybinio gyvenimo pradžioje buvo madingi post-impresionistai. Cezanne, Seurat, Corot veikė Europos meno eksperimentistus. Rusijoje ir, dalinai, Lenkijoje, tvirtai stovėjo post-impresionistų: post-peredvižnikai, kur Levitanas atsiekė ypatingo subtilumo atskleidamas rusišką peisažą, išeng'arnas prancūziškųjų post-impresionistų nervingojo trapūno.

Lietuvišką peisažą iškėlė į permatomumą, į vizinį skaidrumą Zmuidzinavičius. Ir atėjęs į tą poiesčių, atradimų ir nusivylimų sūkurį Adomas Varnas atnešė paletę ir teptuką su savais, sodriais monumentalaus įtikinimo dažais. Jo dangūs yra prisotinti tirštų debesų. Jo medžiai turėtų

Jorge Luis Borges

POETINIS MENAS

Ziūriu į upę, kurią sudaro laikas ir vanduo, Ir atsimenu, kad laikas yra kita upė. Zinau, kad mes dingstame kaip upė Ir kad veidai pračina kaip vanduo.

Jaučiu, kad budėjimas yra kitas miegas, Kuris svaioja nesapnuot, ir kad mirtis, Kurios bijo mūsų kūnas, yra mirtis Kiekvienos nakties, kuri vadinasi miegas.

Matau dienoje ar metuose simbolį Žmogaus dienu ir jo metu, Noriu paversti į žmogų metą Į muziką, triukšmą, į simbolį.

Matau mirties sapną, laikau sauleidį Graudulinyje auksu. Tokia yra poezija, Kurį nemari ir vargana. Poezija Grįžta kaip aušra ir sauleidys.

Kartais sutemy valandom veidas Į mus žiūri iš gilumos veidrodžio; Menas turi būti kaip tas veidrodys. Kuriam atspindi mūsų pačių veidas.

šlamėti be virpulių. Ir, pagaliau, žmonės jo portretuose yra nuostabi galerija veidų, kuriuose rasi daug pasitikėjimo, ir niekad nerasi egzistencialistinio samyžio. Tai yra Adomo Varno karalija, kur yra darma: žemė, dangus, metų laikai ir žmonių veidai. Viskas yra, jeigu išdrįsti palyginti, vargones akordai, kada vengiama liesti vibruojančių ir pasionatiškų klavišų. Kadangi tai buvo sugauti ir šiame pusvalandiniame filme, tai, gal būt, ir instinktyviai, yra nepaprastas gamintojų laimėjimas.

Kada 1962 metais aš sutikau dailininką ir jo ištikimą Mariją, abu trupučius, pasiramstančius lazdelėmis Jaunimo salėje, kaž kaip nuostabiai man pasivaikščiojo už jo jau metų naštojų pailsusių pečių stiprus, sodrus, monumentalus savo nepalaužiamam vitalizme gyvenimas, kuris toks skirtingas nuo samyžio, toks nesirūpinęs egzistencialistiniais apmaudais. Tik tokiuose pasauliuose didieji meistrai statė amžinąs katedras.

Sarkazmu kunkuliuoją šaržas

Tas pats pusvalandinis filmas nubloškia žiūrovą į kitą Adomo Varno kūrybos sferą, į jo šaržus. Jis sukūrė jų labai daug. Juose

Pasakojama, Odisejas, prisisotinęs stebuklų, Verkęs iš meilės, pamatęs Itaką Žalią ir kuklią, Menas yra toji Itaką Žalios amžinybės, ne stebuklų.

Taip pat jis, kaip nesibaigianti upė, Kuri pračina ir palieka, ir yra tas pats Nepastovus Heraklitas, kuris vis tas pats Ir kitas, kaip kad nesibaigianti upė.

Išvertė P. Gaučys

J. L. Borges, argentiniečių poetas rašytojas ir kritikas, neseniai laimėjęs Europos tarptautinę literatūros premiją ir argentiniečių ultraizmo kūrėjas, savo kūryboje pasižymi nepaprasta literatūrine kultūra ir gabumais. Andre Mourais J. L. B. vadina didžiuoju rašytoju, kuris rašė tik trumpas apybraižas ir noveles. Ir vis dėlto šito pakanka mums į vadinti didžiu, nes juse pasireiškia jo nuostabus protas, labai didelis išradinumas ir aukštas, beveik matematinis stilius.

J. L. B. laikomas urbanizmo poetu. Ligi 1930 m. jis beveik išimtinai rašė poeziją, trumpus nerimuotus eileraščius, kuriuose dažniausiai apdainuodavo Buenos Aires ar ryškinau amžinas meilės, mirties ir savęs pačio temas. Aplamai, J. L. B. kūryboje mes randame kosmo politinės dvasios pilnybę ir pačiu nepaprastiausiu būdu visoje Vakarų literatūroje išsakyta moderniojo žmogaus laiko, erdvės ir begalybės kančias.

P. G.

daug karikatūrinio elemento, kunkuliuojančio kartais sarkazmo, iki šiol nepralenkto rankos pasitikėjimo linija, ir nesenstančio aktualumo. Savo satyra ir nusmerkimo persunktose karikatūrose prancūzų Daumier visą savo epochą paliko mums kaipo kretinus, sukčius, paleistuvius, veidmainius... Ir koks humaniškas savo karikatūrinuose šaržuose išlieka Adomas Varnas. Juose yra aštri pašaipa asmeniui ir situacijai, bet nėra niekinančio smer-

kimo. Sunku rasti, kodėl dailininkas bemaž ignoravo tą žanrą, tarytum būtų jį išėmęs savo jaunais metais?

Filme pagautas kūrybos vyksmas

Šiame filme yra scenų, kada žiūrovas gali įsižiūrėti į dailininko ranką, jai išsintis ant paletės su teptuku pirštuose, arba dekant dažus ant drobės.

Be dramtizacijos, su enciklopediniu santūrumu, su pakankamu išsamumu šis filmas parodo mums Adomą Varną, didžiulį žmogų mūsų kultūros gyvenime ir istorijoje. Ar reikia juoktis, ar verkti, kad šis, ir gal būt kur esą užmarštyje panašūs filmai nenaudojami mūsų mokyklose, skautų, ateitininkų, studijinių simpoziumų, etc. etc. susibūrimuose, stovyklose? Ar tai mažųjų nenoras įleisti didžiuosius į savo susibūrimus?

● Jadvogos Ciurlionytės mokslinį darbą "Lietuvių liaudies melodikos bruožai" išleido "Vagos" leidykla Lietuvoje. Knygoje aptariama lietuvių liaudies melodika nuo seniausių laikų iki I Pasaulinio karo; svarstomos lietuvių liaudies melodijų teorinės ir estetiškos problemos.

Adomas Varnas

Vincas Krėvė savo laiškuose, 1944-1954 m.

Vincas Maciūnas

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Krėvės veikalą panagrinęs, vysk. Padolskis, pareiškė savo nuomonę, "kad katalikui jo kūriny bus nepriimtinas ir kad į katalikui neskaitytinų knygų sąrašą gali būti įrašytas".

Ir taip vysk. Padolskio recenzija sukėlė gana aktualią tada literatūrinę kontroversiją. Nestigo pasiskaidinti prieš jo straipsnį (pvz. B. Raila net parašė šiurkštakai pašaipų feljetoną apie "sąrašą knygų uždraustorum" — Dirva, 1950, Nr. 34), betgi nemažoje visuomenės dalyje, net ir tuose (o gal net, ypač tuose), kurie Krėvės veikalą nebuvo ir skaitę, sudarė apie jį nepalankią nuomonę. Ji jau ir anksčiau buvo reikiama, kai paskirė Krėvės veikalą fragmentai pasirodavo periodikoje. Anot vysk. Padolskio, "jau ir tuomet, jie sukėlė nepasitenkinimo bangą apdairesnių katalikų tarpe". Juto tai ir pats Krėvė: "... krapštasi seniai sumanytame veikalė "Dangaus ir žemės sūnūs" Gana daug nuveikiau, daug parašiau, nors irgi nesitikiu atspausdinti, ką esu parašęs ir paruošęs. Mėginau čia gabaliukų atspausdinti, patį nekaltiausia, bet susilaukiau griežtos katalikiškos spaudos ne kritikos, bet geriau pasakius — protesto. Na, kitų dalykelių iš to veikalą nedrįstu čia skelbti... Tiek to" (1948.7.18). Todėl ir vienam redaktoriui rašė: "Šiandien dar negaliu sušelpiti Jus savo raštais. Nesinori šiuo metu blaškytis, kol nesu užbaigęs antrosios "Dangaus ir žemės sūnūs" veikalą dalies. Gi ištraukos iš tokio neiškaus katalikybės atveju veikalą galėtų sudaryti Jums tam tikrų nepatogumų" (1948.11.). Panašiai rašė ir "Naujosios Aušros" redaktoriui: "Iš antrosios dalies galėčiau kai ką Jums pasiūsti, bet bijau, kad dėl to netektų Jums susilaukti nemalonus. Gerai atsimenu, kaip smarkiai buvome išburti katalikiškojo "Garso" dėl vienos ištraukos, kuri buvo "N. Aušroje" išspausdinta" (1949.3.3).

Ilgainiui betgi visa ta kontroversija neteko savo

aktualumo, ginčai aprimo ir net išnyko iš spaudos puslapių, o jaunesniosios kartos kritikas K. Keblys, po keilolikos metų "Drauge" (1965.1.2) palankiai panagrinęs "Dangaus ir žemės sūnūs", rašė, kad tai "nėra biblinė biografija. Tai savitas, originalus literatūros kūrinys. Tai veikalas apie Kristaus laikų žmones ir aplinką; veikalas, kuris pretenduoja tik į literatūrinę tiesą. Prisiminus tai, nebūtų ko pikintis dėl Krėvės savarankiškumo. Tiesa, jis rašo labai įtikinančiai. Bet šiais pojonišiais laikais (t.y. po popiežiaus Jono 23-čio. — VM), kada visi esame raštingi, vargu ar yra pavojaus kam nors palaikyti Krėvę penktuoju evangelistu, arba "Dangaus ir žemės sūnūs" skaityti vienam kontekste su Vulgata."

Veikalą Krėvė buvo suplanavęs tris dalis: "Norėčiau dar šiais metais paruošti antrą "Dangaus ir žemės sūnūs" tomą. Nors antrą, nes nesitikiu, kad man pasiseks baigti ir trečią, kaip buvau sugalvojęs" (1949.11.2). 1950 m. jau buvo paruošęs du trečdalius antrosios dalies: "Noriu dar šiais metais baigti antrąją "Dangaus ir žemės sūnūs" dalį. Vienas trečdalis jau išbaigtas ir perrašytas, nors spausdink šiandien, kitą trečdalią dabar taisau, pertaisau ir vėl taisau ir perrašinėju mašinėle. Trečias trečdalis guli dar rankraštelyje ir laukia savo eilės. Vasaros metu jokio darbo neturiu ir manau, atsilėjęs, gerokai padirbėti, kad iki rudens užbaigčiau. Baisiai bijau karščio, kad man tik nesutrukdytų oras darbo. Karšta, mano galva visai nustoja galvoti, o rankos nenori irgi manęs klausyti. Gali pasirodyti, kad visai negerai padariau, vasaros kursuose doko nepaėmęs. Pragyvensiu, ką esu sutapęs, ir nieko gero neatliksiu. Karščiai vasarą būna pasiūtiski, tvanku ir drėgna, kaip pirtyje, kada vanotis garų užduoda" (1950.5.26). Dėl įvairių nepalankių sąlygų darbas taip užtruko, kad dar net ir 1953 m. tik tikėjosi, kad "gal šiais metais pasiseks išbaigti antrąją dalį" (1953.8.8). Baigti pavyko, ir po trejeto mėnesių galėjo jau

pranešti: "Esu jau paruošęs antrąją dalį" (1953.11.21). Trečiosios dalies parašyti nespėjo, ir jos liko tik kai kurie fragmentai.

Krėvės "Dangaus ir žemės sūnų" pirmosios dalies pasirodymas buvo labai reikšmingas įvykis lietuvių literatūroje, tad daugeliui buvo nemaloni staigmena ir nemažas nusivylimas, kai tas Krėvės veikalas negavo metinės Lietuvių rašytojų draugijos premijos. Ypač kad tai buvo lyg ir savaime siejama su ana kontroversija dėl Krėvės veikalą, kurio aukšta literatūrinė vertė buvo, tur būt, visuotinai pripažįstama. Nepasitenkinimo gaida nuskambėjo ne tik JAV lietuvių spaudoje, bet pasiekė net ir tolimąją Australiją, kur 1954 m. išleistame metraštyje "Atolas" A. Karazijienė savo straipsnyje "I užtrenktas duris" rašė, kad "Krėvei tuo buvo padaryta dar viena didelė neteisybė" (20 psl.).

Ir pačiam Krėvei buvo tai neabejotinai skaudus išgyvenimas, kad jo keliasdešimt metų brandintas kūrinys buvo lyg ir numestas šalim. Tiesa, Krėvė dėl to anaipol net nesiskundė (ne toks buvo jo būdas), bet jo tam tikras kartėlis ar net nusivylimas nebuvo kokia paslaptis tiems, kuriems tekdavo intymiau su juo pasisąnekėti literatūriniais klausimais. Nesiskundė jis dėl to ir savo laiškuose, bent tuose, kuriuos teko iki šiol peržiūrėti (per pustrėčio šimto). Krėvė kartais net samoningai pabrėždavo savo abejingumą kritikai: "Per daug gyvenime esu patyręs gero ir blogo, kad mane galėtų jaudinti žmonių apie mane gera ar bloga nuomonė" (1948.7.18). Kitą sykį rašė: "Aš neabejojau ir šiandien neabejoju, kad ji (t.y. naujoji knyga "Dangaus ir žemės sūnūs". — VM) nepatiks, jos mintis bus iškraipyta, nors todėl, kad tai mano kūrinys. Bet aš jį tai nekreipiu dėmesio, kaip kad niekuomet nekreipdavau" (1950.1.15).

Iš tikrųjų betgi jis gana jautriai reaguodavo į savo kūrybos nutylėjimą. Štai rašė "Aidu" redaktoriui: "Apsysaką ruošiu, bet blogiausia, kad ji auga ir beaugdama netenka apysakos ypatybių ir virsta greičiau reportažu, negu apysaka. Atrodo, kad bus apie 30 mašinėle spausdintų puslapių ir savo turiniu (politiniu) gal Jums ir netiks. (Tai "Pagunda", kuri Vincas Baltausio slapyvardžiu buvo išspausdinta "Naujiene", 1950, Nr. 184-200. — VM). Be to, manau, kad ir mano vardas gal ne visai tinka Jūsų žurnalo puslapiams, ypač po to, kai pasirodė "Dangaus ir žemės sūnūs". Iš straipsnio, tilpusio trečiame sąsiuvinyje apie literatūros reikšmę (tai J. Griniaus straipsnis "Meno reikšmė tautai". — Aidai, 1950, Nr. 3. — VM). Beje,

aname straipsnyje buvo rašyta: "Juk šiandieną Valančiaus, M.K. Ciurlionio, Maironio, Šatrijos Raganos, Putino, B. Sruogos, F. Kiršos, B. Brazdžionio ir J. Aisčio kūrinius mėgsta ir brangina įvairių profesijų ir partijų lietuviai".

Tokie Krėvės pavardės nutylėjimai, kokie reti jie bebūtų, buvo, o taip pat ir premijos nepaskyrimas, galėjo sugestijuoti Krėvei minti, kad jis pamirštas, kad juo nesidomima. Tokia jo nuotaika atspindi ir šiame atsakyme redaktoriui: "Sirdingai ačiū už pakvietimą dalyvauti savo raštais "Draugo" kultūriname priede. Labai norėčiau pasinaudoti Jūsų maloniu pasiūlymu, tik, deja, nieko tinkamo laikraščiu neturiu. Gal ir gerai, kad neturiu, nepatogu būtų varginti skaitytoją savo nuobodžiais pasakojimais. Esu atsilikęs nuo šių dienų literatūrinės mados. Tamistos pareiškimas, kad Jūsų skaitytojai pageidauja mano raštų, yra tik Jūsų man malonus mandagumo pareiškimas" (1952.9.16). Panašiai nuotaika iškyla ir beveik prieš metus rašytame laiške: "Dirbu, nors labai lėtai ir savo asmeninį darbą literatūros srityje, nors to, ką dabar dirbu, spausdinti Amerikoje neketinu. Jaučiuosi nebloginai, esu Volterio padėtyje. Noriu ramiai gyventi, nieko nesirūpindamas, tuo labiau galiu ramiai jaustis, kad manim niekas nesidomi. Ir man tai leidžia sąžinė irgi mažai domėtis" (1951.12.26).

Tai buvo vienpusiškai perdėta ir netikslu, netgi aiškiai netikslu, nes nestigo nuosirdžių Krėvės talentų gerbėjų, kurie brangino Krėvės kūrybą, o taip pat ir jo naująjį veikalą aukštai vertino. Jau buvo cituota jo laiško ištrauka, kur pats Krėvė minėjo labai palankią jo veikalą recenziją "Aiduose". Taip pat palankiai veikalą panagrinęjo "Nemuno" žurnale (Nr. 6, 1951) G.I. Zidonytė: "Su "Dangaus ir žemės sūnūmis" Krėvė išėina į tarptautinę literatūrą, paliesdamas jau nebe lietuvių tautos išgyvenimus, o tarptautinių tautų įvyki. (...) Bendroje išvadoje — veikalas didžiai vertingas. Jame įtikinančiai atkurta krikščionybės išvakarių epocha, vaizdžiai perteikti to meto žydų tautų vyravę papročiai bei tradicijos, vykusiai panaudojant aprašomajam laikotarpiui būdingą kalbą, išryškinta gėrio ir blogio idėja — visa tai išreiškiant Krėvės skaitytojams gerai pažįstamu nuotakingu stilium, kurio pagrinde glūdi paprastumas, nuosirdumas, jautrumas".

(Bus daugiau)

Šimtmetis nuo Tumo - Vaižganto gimimo

JONAS MIŠKINIS

Juozas Tumas-Vaižgantas pasauli išvydo 1869 m. rugsėjo m. 8 d. Maleišių kaime, Švedasų valsčiuje, Rokiškio apskrityje. Likimas jam lėmė būti kunigui. Tačiau šalia apaštalinimo buvo žymus rašytojas, visuomenininkas, šakotas kultūrininkas ir tautinio atgimimo žadintojas. Mirė 1933. IV.23 Kaune.

Kai Vaižgantas-Tumas atėjo į pasaulį, Lietuvoje buvo sunkūs metai — spauda uždrausta, visur siautėjo Muravjovo — koriko kazokų baudžiamieji būriai...

Gyvenime Vaižgantas labiausiai skyrė iš kitų tarpo nepaprastą kultūrą ir gilus jo žmoniškumas. Jis savo gyvenime patyrė daug vargo ir dar daugiau kitų žmonių vargo mates, netapo tačiau vargo vergu, bet ryžtingu, aktyviu ir nenuilstamu kovotoju su visokiomis negerovėmis. Gerą daryti — buvo Vaižganto vyraujantis pažymys. Vaižgantas tuo garsėjo visur, kur tik ilgiau pagyvendavo. Geradarystė buvo įgimta Vaižgantui. Pasitikėdamas žmogumi, jis skelbė visuotinos santalkos šūkį. Jo tauri siela negalėjo sutikti su tuo, kad žmogus žmogui būtų pikčiausias priešininkas. Ir ne tik žmogui, bet ir gyvuliui. Labai būdingai čia pasirodo Vaižgantas su kanarėle. Jam gaila to Dievo padaro, kuriam laisvė atimta, įbrukus ją į narvelį:

Ir tariau aš: ne, tai ne saulės himnas, tai nei buržuojams kerštas — tai ašarų giesmė, lakrimacija, trenai, kad negali paskirdeiti į tą garbinamąjį šviesuolį — saule, į kurią išžiūrėjus, ji nebe-

tenka nuovokos, nebeapsivaldo. Nes... nes man pačiam stovėjo ašara gale gerklės. Ir čia Vaižgantas pajunta didelę skriaudą daromą kanarėlei, ir nusprendžia ją išlaisvinti.

“Ir sugriebiau aš narvelį, ir nudrėškiau aš jos dureles ir, štiš, geltonoji, laukan pro langą. Pasiek sau pačią saule, giedok jai kokį tik sau nori himna, bet tik aš negirdėčiau tavo giesmių pamokslų...”

Artimo meilės skleidėjas

Vaižgantui, kaip rašytojui, rūpėjo, kad visi žmonės būtų dori, kad joks piktas darbas netrukdytų jų sąžinės ir kitų ramybės. Tai prasme jis buvo kunigas, idealistas, kuriam rūpėjo žmogaus išganymas dar šiame pasaulyje.

Ieškojimas kelio į laimę per gerus darbus ir tos laimės atradimas — tai kilniausias krikščioniškumo pažymys.

Išganyta Vaižgantas matė girdarbe. Darbas jam buvo žmoniškumo priemonė, vairs, nuvairuoti jį žmogų į tikrąjį jo pašaukimą. Ir todėl tokiu gyvu pavyzdžiu švietė Vaižgantas darbininkas: švietė palikdamas gražų darbo paminklą po savo mirties.

Kad Vaižgantas-Tumas iš tikro buvo artimo meilės ne vien skleidėjas, bet ir įgyvendintojas, rodo jo testamentas, kuriame, be kitko, sako:

“Aš niekam nesu skalnus, o man daug kas. Duodamas kvitų neimdavau net didesnei sumai. Jei skolininkai garbingi, patys tegu atneša Vaižganto namams”.

Vaižgantas kol buvo gyvas, turėjęs nekrovę, daugeliui padėjo, vieniems atsidūrusiems skurde, kitiems mokslus einant. Jis norėjo, kad jam mirus, tas centas tarnautų visuomenėje.

Karštai mylėjo Lietuvą

— Aš myliu Lietuvą, nes tai mano tėvynė, mano gyvybė, mano džiaugsmas ir pasididžiavimas. Gerbiu jos vardą, kurį smaigėnai braukė iš žemlapių, iš šnekamosios kalbos, iš valstybinių dokumentų. Gerbiu jos — Vytį, kurį išvyde, kilo prieš mane, kaip prieš insurgetą, visos pragaros, tikriau — žandarų galybės. Nesiklausiau, ar kas man leis mylėti tėvynę ir laikytis ją savo širdyje, kol ji buvo tokia mažytė, nevaizdi, išplėtomis teisėmis ir turtu nabagė. Tada niekas nepavydėjo man tos mano mylimiausios, niekas su manim dėl jos nesivaržė, nes tai buvo — nabagė. Niekas man neprikėjo, kam aš savo pagarbą roduo jos ženklui — Vytį, kol tą ženklą sagščiausį į rankoves ar kaklaraiščius. Myliu Lietuvą ir gerbiu ją ne už vieną tuščią vardą ir ne už skaičius jos istorijos tradicijas, iš kurių aš sėmiausi teisės ir pagailėjimo mylėti; ne už tai tik, kad ji savo malonumu tiek rašytojų iškvepė eilėmis ir ne eilėmis apgiedoję jos garbę, jos gerumus. O ne. Aš ne imperijų srities gykmo ventojas, aš ne svajotojas: mano širdis ne medžiaga, skiriama su degti savo pačios ugnyje, savo pačios pajėgomis sukurtoje. Aš esu gyva esybė, visiškai reali, kūnu užimtu pasauliu tam tikrą vietą, ir tos vietos man reikia nemaža, kai pasiduodu šen ir ten, kur pavaro mane neramioji dvasia. Esu laisvės reikalingas. Laisvė, tai siela, kuri gaivina mano tėvynę. Nė ra laisvės — nėra nei tėvynės, nėra tėvynės — nebus nei laisvės. Mylėdamas Lietuvą — myliu laisvę, kurią tegali man laiduoti nepriklausoma šalis, mano Tėvynė. Ir mano tėvynė reali, turi sa-

Kan. Juozas Tumas - Vaižgantas

vo vietą pasaulyje, iš kurios jos niekas neturi teisės išstumti. Gali ją smaugti priešai, tik visiškai užsmaugti negali, kol nebus visai tautai nukapotos galvos. Ligi tik atsignaus smaugėjo rankos, tauta žiobtelės gimtojo kvapo ir sušuks: tebusu gyva! —

Tai, va, kaip Vaižgantas karštai mylėjo Lietuvą ir visą tautą.

Gimtasis kraštas mieliausias

Nenuostabu, kad Tumas Vaižgantas tapo didžiu rašytoju, parausiu su savo raštais. Mylėdamas jis kraštą ir žmones, savo

raštu vidury pastatė Lietuvą ty niekas neturi teisės išstumti. Gali ją smaugti priešai, tik visiškai užsmaugti negali, kol nebus visai tautai nukapotos galvos. Ligi tik atsignaus smaugėjo rankos, tauta žiobtelės gimtojo kvapo ir sušuks: tebusu gyva! —

Sveicarijoje, Norvegijoje ir dar kitur aukšti pliki uoliniai kalnai savo viršūnėmis dangų siekia. Aukštin žiūrint, galva sukasi. Jų suvirintomis jūrių ir ežerų pakrantėmis sukrečia žmogų baime,

vos Gynimo komitetui — 55,000 dol.; Raudonajam kryžiui — 13,974.61 dol.; našlaičiams — 901.75 dol. Viso aukų surinkta — 159,207.72. O tuo pačiu laiku misija žmonėms pinigų persiuntė 501,027.42. Dar aiškiau šnekant, reikia pasakyti, per misiją Lietuvos reikalams JAV lietuviai sudėjo 2,270,270.59 dol.

b. Kitos paskolos. — 1918 m. gruodžio mėn. pradžioje Lietuvos vyriausybė gavo iš "Darlehnkassens" paskolos 10,000,000.00 markių. Anais laikais buvo tai lygu 1,250,000.00 dol. Bet tos sumos neužteko. Reikėjo gauti didesnę sumą. Ir todėl to paties mėnesio gale Lietuvos vyriausybė pasirašė su ta pačia Vokietija įstaiga sutartį, pagal kurią Lietuva gavo 100,000,000.00 markių paskolos, lygią 12,500,000.00 dol. Vokietijai turėjo Lietuvoje išsirengę įmonių ir kitokio turto už 100,000.00 dol., kurio negalėjo išsivežti į Vokietiją, karui pasibaigus. Kai Lietuva pateikė Vokietijai bilioninę vokiečių padarytų nuostolių sąskaitą, tai ne-reikėjo nei paskolų gražinti, nei už paliktą turtą sumokėti.

1919.VII.7 buvo užtraukta pirmoji "vidaus paskola" 3,000.00 markių (lygi 3750.00 dol.), kurią Lietuvos vyriausybė išpirkė Lietuvos Taryba. Iki 1921 m. pabaigos dviem vidaus paskolom buvo užtraukti dar 200,000,000 markių.

Po ilgų JAV lietuvių prašymų Relief Administration 1919 m. davė Lietuvai 1,000,000.00 dol. vertės pašalpą. Po kelių mėnesių JAV davė Lietuvai 300,000.00 dol. pašalpos (o Lenkijai — net 57,000.00 dol., tad lietuviai buvo nepatenkinti Hooverio linkimu lenkų pusėn.)

1919 m. pabaigoje buvo gauta 200,000.00 svarų (apie 1,000,000 dol.) paskola iš Anglijos.

1924 m. pradžioje atvyko į JAV kan. K. Olšauskis ir inž. Pauliukonis pardavinėt akcijų ir gauti paskolos elektros bendrovei "Galybė". Jie pardavė akcijų už 50,000 dol. ir po trumpo laiko gavo iš amerikiečių paskolos 600,000.00 dol.

Lietuvos atstovas (1924.9.22) pasirašė su JAV sutartį, pripažindamas, kad Lietuva šiam kraštui skolinga 6,986,625.08 dol. ir kad tą skolą išmokės per 62 metus. Ir kitų metų pabaigoje (1925.12.15) Lietuva įmokėjo JAV

lyg ji patį nužemina, nusmelkia. Puiku ten, iškilminga, bet ir būkštu. Tik Lietuvoje tėra ramu. Čia — pažiūrėti, Lietuvoje — gyven-ti. Ramumą, graudžios poezijos sparnais plasnajantį, tik Lietuvoje terasi.

Miela, malonu Vaižgantui yra Lietuvoje ne tik dėl to, kad įvairu: dar ir dėl to, kad įdomu, slėpinga. Visa jos gamta, tai vienas ištais geriausias senovės dokumentas: tik mokėk jo raides skaityti, — rašo Tumas-Vaižgantas.

Tačiau gamta tik įkvėpėja didesniems darbams. Patys darbai glūdi lietuvių tautos pašaukime — išlaikyti savo tėvynę savaiminga, ugdyti jos kultūrą. Kultūros darbas Vaižgantui buvo jo didysis uždavinys, į kurį jis traukė ir kitus lietuvius. Pagrindinį savo kūrinį "Pragiedruilius" pavadinavo Vaižgantas vaizdais kovos dėl kultūros.

Būdamas judrus, užsidegęs, greitas Vaižgantas ir savo kalbą padarė tokią — ji tarsi verdanti, sprogtanti medžiaga, sprogdinanti lietuvių abejingumą. Jo kalboje ir stiliuje apstu įvairių varų, šviesos ir nuotaikos, gausu žodyno su smulkiaisiais jo niuansais.

Lietuviškumas

Vaižganto asmenybės brando lys — jo lietuviškumas. Jam lietuviybė ne tik pareigos, bet ir garbės dalykas. Vaižgantui lietuviybė — visų darbų akstinas, nuotaikos kėlėja, vienybės šaltinis. Lietuviybės siekimui simboliu jis pasidarė Vilnių. Girdi, kas išsižada Vilniaus, išsižada lietuviybės. Kas dėl Vilniaus suabejoja, tas įžeidžia didžią savo prabochių atminimą, tas nevykdo jų didžio testamento.

"Lietuvą ir lietuivius mylėjau, bet sentimentus jiems iškalbėjau savo raštuose — prašom pasiskaityti, ir bus vis tiek ar vis tebusiu ar nebusiu."

Aplamai, Vaižganto raštai nuo pradžios ligi galo persunkti tyros ir kilnios tėvynės meilės. Mylėdamas kraštą ir žmones, jis savo raštu centrė statė Lietuvą ir jos gamtą.

Reiškėsi ir politikoje

Klausymās savo lietuviškios sąžinės, aktyviai kartais reiškėsi ir politikoje, nors ir nebūdamas politiku. Dalyvavo seimuose, suvažiavimuose, konferencijose. Žodžiu, visur, kur tik buvo svarstomi aktualūs Lietuvos reikalai. Vilniaus Didysis seimas, Rusijos Lietuvių seimas, Stockholmo Lietuvių konferencija, Tautos taryba Rusijoje ir visa eilė kitų žymių politinių institucijų, dirbusių Lietuvos išlaisvinimo darbu, savo narių tarpe nuolat turėjo ir neišsėmiamos energijos entuziastą kanaaninką Vaižgantą.

Tautinis ir politinis Vaižgan-

to veikimas buvo keleriopas. Daug svėrė jo dalyvavimas lietuviškoje spaudoje, pradedant draudimo laikais, baigiant pirmaisiais Lietuvos nepriklausomybės metais. Jis, dar būdamas klieriku, tapo slapto spaudos uoliu platin-toju, o nuo 1897-1902 m. Vaižgantas redagavo "Tėvynės Sargą", kuris buvo spausdinamas Prūsiose, Vokietijoje.

Kas šitaip visur dirba, tam nėra priežasties nei laiko liūdėti, tas visuomet linksmas. Tai buvo Tumo-Vaižganto kelrodis, didi išmintis, glūdėjusi visuose jo gyvenime žingsniuose. Sidabrinis Vaižganto juokas ir kitus užkrėsdavo ta galvia nuotaika, tuo nepaprastu dvasios pakilimu, kada darbas ir kūryba veržiasi į savo realizavimosi viršūnes.

KRONIKA

• Dr. Jonas Valaitis vykdo tyrimus ieškodamas sėkmingiausių būdų sukelti vėžį. Jo tyrimus i-vėrdinama tam reikalui JAV kovai su vėžio liga draugija paskyrė 22,650 dol. Dr. Valaitis tyrimus pavadė su 4,078 žmonėmis, kurie savo noru įsijungė į šį mokslinį uždavinį, duodami sekti jų sveikatos stovį. Be kitų dalykų, dr. Valaitis, padėdamas laboratorijos technikų štabo, tiria rūkančiųjų seiles, ieškodamas jose vėžio ląstelių. Iš 2,650 rūkiojų buvo atrasta net 135, taigi 4,8 procento, turinčių nenormalias ląsteles seilėse, tuo gi tarp tarp nerūkančių tokių nenormalių ląstelių surasta 9 procento tikrųjų žmonių, taigi tas nesudaro nei vieno procento. Panaudodamas šį ir kitus tyrimų būdus, dr. Valaitis yra sėkmingai vėžio ligos ženklo, ir tokiuose žmonėse, kurių rentgenogramuose nerodė jokių žymių. Padarius operacijas, tie žmonės jaučiasi gerai.

Nenormalių ląstelių atradimas tikrai rodo linkimą į vėžį, bet dar nebūtinai, kad ta liga jau būtų tame asmeny išsivysčiusi. Kaip aukščiau minėti duomenys rodo, rūkantieji apie penkis kartus daugiau turi galimybes susirgti plaučių vėžiu. Dr. J. Valaitis yra vyriausias patologas Litteronų ligoninėje Park Ridge.

• Latvių akademinių korporacijų sąjungos Mokslų komitetas išspausdino dalį santraukų paskaitų, kurios buvo laikytos Baltijos kraštų mokslininkų suvažiavime Maryland universitete praeitų metų lapkr. 28-gruodžio 1 d. Iš lietuvių čia telpa santraukos paskaitų kun. V. Bagdanavičiaus, kun. K. Pugeviciaus, kun. J. Prunskio, prof. R. Šilbajorio, G. Prokutovo. Leidinio latviškas pavadinimas "Sadarbiba Baltijas Problemu Petijuntas", 52 psl., gautamas kreipiantis adresu: The First Conference on Baltic Studies, 471 Ray Ridge Ave., Brooklyn, N.Y. 11220. Kaina 1.50 dol.

TAUTOS ISTORIJS PABIROS

Išieivai padėjo Lietuvai ekonomiškai atsikurti

(Tėsinys iš 1968 metų spalio mėn. 12 d.)

Pradėjus Lietuvos atstatymo darbą po pirmo pasaulinio karo, visko jai trūko. Reikėjo dairytis, kur gauti paskolos. JAV lietuviai nuolat ir įvairiausiai būdais tuo reikalui rūpinosi.

a. Lietuvos Laisvės paskola. — Norėdami sutelkti Lietuvai pinigų, Amerikos lietuviai jau 1919 m. buvo iškelę sumanyti išleisti Lietuvos paskolos laktus. O besirengiant atvykti iš Lietuvos finansinei misijai, šio krašto lietuviai pradėjo rūpintis Lietuvai paskolos suorganizavimu. Šiam reikalui nuspręsti (1919.11.4) New Yorke sušaukė organizacijų ir veikėjų suvažiavimą ir (11.5) — tarybų posėdį Pittsburghe, Pa. Suvažiavimui nutarus ir taryboms pritarus, ryžtasi sutelkti Lietuvai 4 milijonų dolerių paskolą. Kai atvyko (1919.12.18) į JAV Lietuvos finansinė misija, susidedanti iš J. Vileišio, majoro P. Zadeiko ir kun. J. Ziliaus (iš vietos paskirtas), rado jos veiklai jau paruoštas sąlygas.

Misija apsisuto New Yorke, kur buvo sudarytas specialus komitetas. Gelbstint JAV lietuvių organizacijoms ir paskiriems veikėjams, Lietuvos finansinė misija paskolos realizavimą pradėjo dar tų pačių metų gale. Suorganizavo 184 vietovių komitetus. Išvystė didelę propagandą, ragindančią pirkti Lietuvos laisvės paskolos laktus, trumpai vadina-mus — bonais. Galima buvo juos pirkti grynais pinigais arba JAV valdžios bonais. Per trejetą metų (iki 1923.IV.25) iš viso parduota laktų už 1,848,150 doler. nominalinės vertės. Įskaicius gautus procentus už surinktų pinigų laikymą bankuose ir kitas pajamas, ši akcija davė 1,864,682 dol. sumą. Atskaičius laktų spausdinimo ir platinimo išlaidas, Lietuvos vyriausybė gavo viso 1,729,127 dol. Daugiausia laktų parduota Chicagoje — už 401,500 dol.

Kritiškais laisvės kovų (1920) metais Lietuvos biudžete Lietu-

vos laisvės paskolos (LLP) įplaukos sudarė 18 proc. visų tuo metu buvusių valstybės pajamų ir 90 proc. gautų tais metais paskolų. Žymią rolę LLP vaidino ir 1921 m., ką teks patirti iš kito skyrelio aprašymo.

LLP pasisekimą turėjo ne dėl gerų procentų pažado (5 proc.) ar kitų pažadų, bet bonai pirkti, darant didelę auką Lietuvos laisvės paremti. 1933 m. JAV v-bė dolerio vertę sąmoningai sumažino, o 1934.I.31 užfiksavo sumažinimą 41 proc., tad Lietuvai mokėjimą procentų ir pačių laktų išpirkima žymiai palengvino (vietoj 10 litų reikėjo mokėti tik 5,9 už 1 dolerį).

Finansinės misijos veikla Lietuvai buvo naudinga dar ir kitomis pinigų sumomis, per ją Lietuvai pasiekusiomis. Misija, baig-dama savo darbą (ją pakeitė atstovybė) 1921.I.12 New Yorke įvukusiam LLP stočių (vietovių komitetu) suvažiavime padarė pranešimą apie veiklos rezultatus. Pasirodė, kad jau tuo metu, be paskolos (kurios buvo surinkta 1,610,035.45 dol.), dar sutelkta: šauliams — 8000.00 dol.; Lietu-

Po I-jo Pasaulinio karo grįžo į Lietuvą iš Rusijos ir daugelis našlaičių. Paveiksle matome vieną grupę našlaičių, kurie gavo pastogę Lietuvių moterų globos komiteto prieglaudoje.

Chicago Savings and Loan Association

5¹/₄%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkst.
tantišėmis. Mažiausia turi
būti \$5000. Pelnas mokamas
kas šeši mėnesiai.

4³/₄%

Ant visų knygelių
sąskaitų

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- Vacation Club
- Notary Public Service
- Sell & redeem U.S. Bonds
- College Bonus Savings
- Free community rooms for
your organiz'n meetings
- Two large free park'g lots
- Home Mortgage Loans
- Cash checks and pay all
family bills with our spec'l
money order checks
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Christmas Club
- Safe Deposit Boxes
- Insured Family Savings

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M., Tues 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Stutthofo lagery su Sruoga ir Jurgučiu

Mirties keliu į laisvę

JONAS KATINAUSKAS

Šį buvusio Stutthofo kalinio straipsnį gavome per jo pažįstamą A. Balūną, gyvenantį Chicagoje, kuriam autorius atsiuntė iš Gdynės.

Red.

Prabėgo 25 metai kai lietuvių grupė išlaisvino iš Stutthofo lagery. Kiekvienas turime didelį glėbį prisiminimų, kurių pluoštelį noriu pasidalinti. Esu pasilikęs vienas iš lietuvių kalinių Gdynėje. Lenkai, kartu buvusieji lageryje, klausia, kur yra tavo draugai. Sakau, kad yra sveiki, tik gyvena užsienyje, jaučiasi gerai. Tie, kurie liko dar gyvi, rašo ir prašo perduoti savo nelaimės draugams lenkams geriausius linkėjimus.

1945 m. sausio m. 24-25 d. aš atėjau į bloką ir pasakiau, kad jau girdėti šūviai ir lageryo vyriausybės rengiasi bėgti. Dabar prisimenu, kad Balys Sruoga ir prof. Jurgutis, pasakė: tu visuomet nori mūsų lageryo gyvenimą pradžiuginti.

Man nieko nepaliko pasakyti, tik, kad žinios yra tikros. Sakiau: "Būkite ramūs, aprūpinsiu rūkalais. Ką su mumis padarys, nežinau. Gal vėrys sunaikinti mus ir visą lagery."

Prof. Jurgutis pašaukė mane ir pasakė: "Tu daug rizikuoji, jeigu vokiečiai laimėtų, tu buvai mano paskutinėj įstaigoj kaip vyr. inspektorius. Jie tave, laimėję karą, pakars".

Aš jam atsakiau: "Esu teatro žmogus ir, mylėdamas savo kraštą, padariau taip, kad galėsite kelionėje turėti rūkalų".

Mano pranešimas buvo tikras. 1945 m. sausio 24 d., 4-5 val. atėjo esmanas ir įsakė renktis. Turėjome keliauti. Lietuvių grupę išvarė pirmus. Balys Sruoga gulėjo silpnas. Pasakė: "Aš negaliu atsikelti. Gal dar gali atnešti rūkalų. Jie mane palaikys kelionėje."

Nubėgau į kantinę. Turėjau jo prašymą išpildyti. Kentynėje radau rūkalų, ir atnešiau šimtus pokelių. Prof. Sruoga klausė, kas padės kelionėje. Kap. Jonas Norėika, vėliau žuvęs, globojo Balį Sruogą ir prof. Jurgutį per visą kelionę.

Rytą išvarė mus pirmus. Sniego iki kelių. Šalta. Laukėme. Buvau pirmose eilėse. Pastatė keletą vagonėlių. Sugrūdavo mus kaip silkes į statinę. Mane įgrūdavo, kad alsuoti negalėjau. Atvežė prie Vislos upės. Jau toliau negalima buvo važiuoti. Turėjome eiti pėsčią. Sniegas krenta, šalta. Kas turėjo kokių daiktų, turėjo mesti kelyje. Buvo baisiai sunku. Pirmas poilsis buvo Gdanske. Ten buvo vokiečių lektuvų stotis. Suvarė į medinius barakėlius. Apie poilsį nebuvo kalbos. Tik galėjome sėdėti, ir tai buvo gerai.

Rytą mus varė toliau. Šalta. Keliai užimti. Varė tik laukais. Kas negalėjo eiti, šaudė vietoje. Žuvo daug žmonių. Tik sniegas juos priglaudė.

Atėjome netoli kašubų kaimo. Ten mokytoja pavaišino lietuvišką "zacirka". Kiek galėjo pavaišino, bet visų neaugėjo pavalgydinti. Aš pasilikau paskutinis.

Prabėgus keletai dienų, rytą visi bėgo, kur kas galėjo. Buvome laisvi. Išlikęs iš lageryo pagalvojau, kad tai bus mano paskutinė

Balys Sruoga

Man neteko. Padėkojau, kad buvo nuodirdi ir silpnuosius kalinius pavaišino.

Ji kalbėjo: "Visi puolė ir norėjo gauti truputį šiltos sriubos. Kodėl jūs nenorėjote prisiminti ir gauti?" Atsakiau, kuomet pamaciau, jog esate vaišinga ir nepamiršote išvargusių kalinių, kad galėtų tėti ta dar nežinoma mirties keliu, jau tuo buvau sotus.

Ji buvo tokio atsakymo sujaudinta. Ji mane pakvietė į mokyklą, pavaišino. Dekodamas išėjau. Iš mokyklos išbėgo vaikai ir įtekė man dar siuntinėlių valgio. Aš vaikučius išbučiuavau.

Varė toliau. Šalta, sniegas vis krenta, keliai užpustyti. Atėjome netoli dvaro, kur radom daug pagėgėlių. Turėjome laukti iki ryto. "Neišturėsiu, sušalsiu" — maščiau. Apsidairiau. Pamaciau netoli vietoje, kur galima truputį pasilsėti. Atidariau duris ir pamaciau, kad ten yra kiaulidė, ir šilta. Kampe radau šiaudų, pasiklojau ir užmigau. Rytą išgirdau balsą, raginantį žygiuoti. Turėjau aplėisti tą kiaulidę.

Ir vėl varė toliau. Atėjome į Gans. Ten žuvo daug žmonių. Latvių prezidento sūnus, taipgi ten palaidotas. Suvarė į medinį baraką. Tame barake iš mano draugų buvo mažai. Likusius gi draugus varė kitais keliais, taip kad mūsų, lietuvių, grupė iširo. Buvome alkanai. Valgio jokio. Reikia ką nors kombinuoti. Buvo vienas padorus esmanas. Prašėme, kad leistų į kaimą. Jis pasakė — galite eiti.

Išėjome trijuose. Kaimas buvo netoli. Aplankėme pirmą sodybą. Buvo keletas moterų. Paprašėme, kad duotų alkaniems keletą riekelių duonos. Viena atsakė pykdama: jūs ir taip žūsite, vokiečiai laimės karą.

Nieko nepasiliko, tik padėkoti už nežmonišką atsakymą. Išėjome. Bet išbėgo senyva moteris ir pasakė: "Aš supratau." Ji mums įteikė gal paskutinį duonos kąsnį.

Kitame name, priėmė truputį geriau. Davė keletą riekelių duonos. Baigė elgetauti, grįžome į lagery. Buvome laimingi, kad galėjome su draugais pasidalinti ir pasotinti alkį.

Prabėgus keletai dienų, rytą visi bėgo, kur kas galėjo. Buvome laisvi. Išlikęs iš lageryo pagalvojau, kad tai bus mano paskutinė

mirties kelionė. Pripuolamai vėl susitikau su savo draugais. Kun. Yla apie tai parašė savo knygoje "Žmonės ir žvėrys". Ten ir aš paminėtas. Radęs savo draugus, atsiradau Puncke ir dirbau liginėje. Mano draugai, kas galėjo, apleidė Lenkiją. Aš pasilikau Lenkijoje vienas, kad galėčiau saugoti ir daboti savo buvusių draugų kapus. Dirbu. Man lenkai skriaudos nedarą. Jaučiuos gerai, esu stiprus. Iš kauniečių, kurie mane dar prisimena, gaunu kas savaitę keletą laiškų. Jie duoda man stiprybės tėti vienumos gyvenimą svetimame krašte. Bet tikiu, kad ateis laikai ir susitiksime vėl savame krašte, kurį mes visi taip mylėjome, ir būsime kartu.

MAIŠTINGUMAS SOVIETUOSE

Atkelta iš 8 psl.)

Partijai toks kelias prilygsta pasismaugimui. Vargas mums, jeigu mes nerandame bendros kalbos su tais jaunais žmonėmis. Jie neišvengiamai sudarys naują partiją.

Papeikimas komsomolui

Sovietų susirūpinimą savo jaunąja karta parodė ir faktas, kai neseniai 23 milijonus narių turinčioji Jaunųjų komunistų sąjunga buvo pakaltinta neįstengianti įkvepti jaunatviško entuziazmo komunistų idealams ir siekiams.

Sovietijoje susirūpinta ir seksualiniais jaunimo nukrypimais. Kyla balsu, kad reikia uždrausti perlaivius užsienio, o ir pačių gamybos, filmus. Kiti vėl šneka: "Reikia uždrausti tą idiotišką trumpų sijonų madą. Nebegalį žmogus autobusais bevažiuoti..."

Sovietus gąsdina tvistas

Kiti vėl puola literatūrą, kurioje pasitaiko, kad net iškeliamas mergina, susilaukusi nelegalaus

• Mykolo Vaitkaus atsiminimų VII tomas "Nepriklausomybės saulė" jau išspausdintas ir pasiekė JAV-bes. Išleido Nida, Londone. Šiame tome daugiausia rašoma apie Maironį, Čiurlionienę, Vaižgantą, Salomėją Nerį, Jakštą. Knyga turi 268 pusl.

• Jono Žmuidzino knyga "Runcė ir Dandierinas", išleista Nidos, Londone, jau pasiekė JAV — es. Knyga turi 110 puslapių ir joje telpa keturi dailiai nuaušti atsiminimų gabalai iš šio šimtmečio sąvartos.

• Pasaulio ir Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos suvažiavimas šiemet įvyks Darbo dienos savaitgalį — rugp. 30-31 d. Toronte, Kanadoje.

• Med. dr. A. Bendoraitis, kuris, išėjęs teologinius mokslus, tapo kunigu ir dabar dirba Brazilijos misijose, turi įstaitais lai-

vaiko. Laikraštis "Lenino vėliava" netaip seniai užsipuolė Rusijos jaunimą, kad jie imituoja tuos vakarietiškus šokus su kratymais. Laikraštis rašė: "Bernaičiai drebina savo kūnus lyg jų kelinės būtų prikaltos prie tvoros ir jie norėtų nuo tvoros atsipulėti... Tiesiogiai ir tvistai nėra tai nekaltas pramoga, o tiesimas ideologinių tiltų (su vakarais)..."

Veržimasis į prabangą

Skundžiamasi ir Sovietų jaunimo veržimasis į prabangos gyvenimą. Neseniai "Pravdoje" tilpo Koževnikovo straipsnis, kur buvo peikiamos prabangios išleistuvės mokslo baigimo proga. Viena mergaitė net pastačius tėvams ul timatumą — arba tam baliui jai įtaisys brangią nertinę suknelę, arba ji visai neis į balių.

Kitame "Pravdos" straipsnyje mokytojas Kostiaškinas skundžiasi, kad dauguma studentų, būdami laisvi nuo rankų darbo, laiko, kad tėvai turi išpildyti jų visus norus... Vaikų išlaidos greičiau auga kaip tėvų pajamos... Vaikai geriau rėdomi, negu patys tėvai.

Kultūrinė Kronika

va-ligoninė, su kuriuo paskutiniu metu iš Guajara-Mirim srities perėjo į Mamorės ir Guaporės upes ir ten džiunglėse gydo neturtingus puslaukinius gyventojus. Jo pasišventimas visiems daro didelį įspūdį ir neseniai žurnalas "Lettre d'Amazonie" savo 1969 m. vasarinėje laidoje išstius du puslapių pašventė jo liginės-laivo nuotraukai ir informacijai apie jį.

• Lietuvos metrikos, dokumentų, kurie po 1795 m. įvyksio valstybės padalijimo, buvo iš Lietuvos rusų pagrobti — išvežti ir ligi šiol negražinti, paskelbimo klausimas buvo nesėkmingai judinamas okupuotoje Lietuvoje. Šiuos dokumentus spausdinti ir skelbti rusai nedavė sutikimo. Pastaruoju metu šį klausimą kiek sėkmingiau judina Lenkijos istorikai ir tikisi bent dalį jų išgauti iš rusų ir paskelbti.

• Leis Lietuvos istorijos šaltinius. Dr. Jerzy Ochmański jau paruošė spaudai I tomą Lietuvą liečiančių dokumentų, kurie bus paskelbti serijiniame veikale "Fontes Historiae Lithuaniae et Russiae". II šio veikalio tome, kuri ruošia tas pats autorius, bus paskelbti statistiniai šaltiniai apie Lietuvą 18 a. gale.

• Nado Rastenio eilėraštį "Ažuolas" (anglų kalba) su įvadu apie Lietuvos, apie mūsų krašto

Poetas apie klounus ir merginas

Stipriai tuo klausimu pasisakė rašytojas Nikolai Gribacėv. Eilėraštį "Ne, bernaičiai", kurį išspausdino "Pravda", jis sako, jog tėvai ne tam sunkiai dirbo, "kad jūs galėtumėte tapti klounais rinkose ir gitaristais išglebusiais ir nuobodulio kankinamoms merginoms..."

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

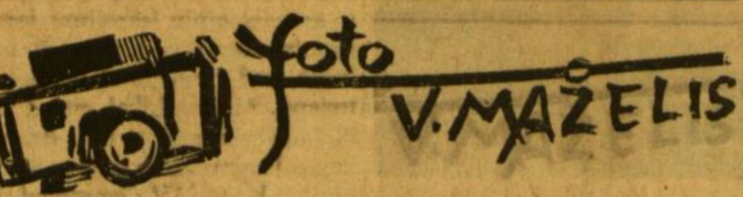
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

Perskaityt "Draugą", dukite ji kitiems pasiskaityti.

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

LITUANUS ŽURNALAS, MINEDAMAS 15 METŲ SUKAKTĮ, SKELBIA JUBILIEJINĮ VAJŲ — SU YPATINGOM DOVANOM.

Jau penkioliktį metal, kai Litanus, leidžiamas anglų kalba, atlieka laisvųjų lietuvių šauklio pareigas 97 pasaulio šalyse — tiek valstybių jis paštu pasiekia keturis kartus metuose. Penkiolikos metų sukakties proga, esami ir būsimi Litanus skaitytojai, atsiuntę 5 dol. čekį, kviečiami dovanai atsiimti šampano bonką. Čekius rašykite LITUANUS vardu, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690. Gavę iš Jūsų prastą ar visai naują prenumeratą, tuoj pasiųsime šampano kortelę, kurią nemokamai iškeisite į šampaną vienoje iš devynių, kortelėje pažymėtų, didžiųjų Kane Beverage krautuvių Chicagoje. Dovaną atsiimti su kortele asmeniškai.

Sis nepaprastas LITUANUS vėjus baigiasi rugsėjo 1 d. — Darbo Dienos šventėje. Visais klausimais prašome skambinti Chicago telefonu 434-0706, Jonui Kučėniui, LITUANUS reikalų vedėjui.

Šia proga dėkojame Kane Beverage krautuviams už dovanotą šampaną.

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROVEHILL 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p. p.
Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS CESAS

praeitį išspausdino poeziją ir žurnalas "Scimitar and Song" Nr. 4 (ruggp.-mėn.).

• Knyga apie prof. Kazimierą Baršauską, prieš keletą metų mirusį mūsų žymų fiziką, išleista neseniai "Minties" leidyklos Vilniuje. Tai kelių asmenų darbas.

• Vilniečio karaliaus Vladislavo IV mediko atsiminimai šiais metais išleisti Lenkijoje. Knygoje pateikta atsiminimų apie to meto Lietuvą ir jos sostinę Vilnių.

• Kauno Politechnikos instituto Vilniaus filialas pertvarkomas į Vilniaus inžinerinį statybos institutą.

• "Problemų" žurnalas jau pasirodė okup. Lietuvos knygų rinkoje. Jis skiriamas filosofijos, sociologijos, estetikos, logikos ir ateistinės propagandos reikalams. Išėjusių porą kartų metuose, 156 psl. Leidžiamas sustojusios "Filosofijos" vietoje.

Leis Lietuvos istorijos šaltinius. Leidžia "Minties" leidykla, redaguoja J. Barzdaitis.

• Lietuvos fotografai Antanas Sutkus, Aleksandras Maciejuskas, Romualdas Rakauskas,

Vilius Jacinevičius, Povilas Karpiavičius ir Rimantas Dichavičius su savo nuotraukomis dalyvauja šimto tarptautinių foto meistrių parodoje, kuri vyko Rygoje, o paskiau atkelta į Kauną.

• Bronės Buivydaitės atsiminimai "Pro vaikystės langą" išspausdinti Lietuvoje. Pasakojama apie provincijos miestelio gyvenimą prieš 1905 m.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkuami daivairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pinau užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PROSPECT 6-8996

since 1914...
MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4770

4 3/4%
PASSBOOK SAVINGS
All Accounts Paid and Compounded Quarterly

5 1/4%
6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES
Minimum \$1,000

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699
KAROSERIŲS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEELY 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuavimo Mašinos — Dulkių Siurbliai
• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER
ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.
Parduodame, nuomojame ir taisome siuavimo mašinas, dulkių siurblius prietaisams kaimoniams ir slygonims. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestuose.
B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters
Nuomoma — Paruoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIUS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

Dėraus laukuose

Linda Evans su aktoriumi Marty Allen "Big Valley" pastatyme

FILMŲ ĮVAIRUMAI

Meilė gyvenime ir ekrane

STASĖ SEMENIENĖ

— Tu esi dabar obelų žydėjimo laikotarpis, bet ateis laikas... Nepadaryk klaidos, tikėdamas, kad meilė gyvenime yra kaip meilė ekrane, — girdi Natalija patarimą iš patyrusios gyvenime.

Ir vienas dalykas yra išgirsti, kad išviršinis grožis yra tik odos gilumo, o kitas dalykas pergyventi jaunai mergaitei visišką jos nesidomėjimą.

Tokia yra nemalonė padėtis aštuoniolikinės paprastos ir neįdomios mergaitės iš Brooklyno, kurios nuotykiškai yra nupasakoti Fred Coe naujame spalvotame filme "Me, Natalie". Tačiau, nežūrint skaudžios tiesos, žiauriai perduodamos viedrodyje jauna mergaitė nesugniužta nusiminime, bet ieško išeities. Ir vietoje pasilikti pasigailėjimo objektu, Natalija yra malonaus humoro ir vidinės šilimos tvarinys. Toks yra ir filmas, atpasakoja jos gyvenimo istoriją.

Ir taip Natalija išeina iš Brooklyno į Greenwich Village. Čia ji susipažįsta su šešiapėdžiu, tamsiaplaukiu, skaisčiaakiu vyriškiu, kuris buvo turtingas ir sekmin-

baidykle, tai bent labai akiai nepatrauklia. Tačiau tikrasis triumfas pasiektas aktorės asmenybės atvaizdavime — pradžioje užkliūnanti ir netikra, vėliau atspari ir kovinga, ir, pagaliau, švytinti vidujiniu spinduliavimu. Josios rolė nėra be pagundų suklupti ir sukarikatūrinti charakterį; laisvas juokas šen, greitas ašaros nubraukimas ten; tačiau aktorė sugeba išieiti tų silpnųjų nepalies-

Loretta Young atlieka pagrindinį vaidmenį filme "The Right to Life", susuktame Texas vėsykų rūpestiu, saugant dar negimusius kūdikių gyvybes prieš abortonistų kėslus.

ta. Ji išplaukia užkariaujančiai žavia, žemiškai tikra; tuo pačiu laiku ji lieka kieta ir švelni, užsispyrusi ir abejojanti, išdidi ir nusizėminusi.

Aktorei į pagalbą ateina pirmos rūšies filmo tekstas, Martin Zweiback parašytas. Jis nėra išteptas, literatūriškas ir juokingas.

Gražiai gyvenimiškos scenos yra tarp jos ir ją mylinčios, jai gera linkinčios motinos. Tačiau motinos norai ir dukters siekimai skiriasi. Ir ateina laikas, kai Natalija pasako motinai:

Komikas Bob Newbart, talentingas aktorius, apie kurio nuosirdų ryši su katalikybe tilpo straipsnis "The Marian" žurnalo birž. mėn. numery.

gas architektas Connecticute, bet atvyko į G.V. rimtai tapybai ir "savęs suradimui". O kas daugiau gali suteikti jam įkvėpimo, labiau papildyti, vidiniai praturtinti, jei ne lojalioji Natalija, kuri, gal labai prastutė iš išorės, bet turi gryno aukso širdį. Tik čia, pagaliau, Natalija susiranda pačią save, iš kur ir kilo pats pavadinimas: Me, Natalie.

Tai yra tikrai žavus filmas, vietomis labai juokingas. Atrodo, publikai jis taipgi labai patiko, o ypač moterims, kurios nesitvėrė plojimu tai perduoti.

Jaunoji Patty Duke, herojės Natalijos rolėje, nepaprastai gerai įsigyvena į savo charakterį ir labai gyvai jį perduoda. Čia ji yra kovojanti herojė, mišiny su žinomygiškų jausmų — jai primesto gyvenimo cinizmo ir įgimto svajojančių akių romantiškumo. Jos vaidyba šiame filme gerokai pralenkia jos vaidybą ją iškelusiam ir išgarsinusiame filme "The Miracle Worker" (taipgi Fred Coe režisūra), kur ji vaizdavo jauną Helen Keller.

Grimo pagalba paversėta gražutę Patty Duke paversti jei ne

— Tu negali būti laiminga už mane, o aš nenoriu būti nelaiminga už tave!

Dail. George Jenkins dekoracijos nenutolsta nuo tikrovės, ypač nuo New Yorko gyventojų namų apyvokos atvaizdavimo. Taipgi autentiškai atrodo Greenwich Village aplinka.

Nors centrinė figūra yra Patty Duke, tačiau ir kiti aktoriai harmoningai susilieja su jos vaidyba. Nancy Marchand — išbalansuota gera motina, nei per daug dominuojanti, nei perdėm susirūpinusi. Elsa Lanchester — puiki šeimininkės vaidmeny. James Farentino — jauno vyro Natalijos gyvenime rolėje kartais perdėtas, bet visumoje susilygina su kitais. Tik subrendusieji auditorijai.

VIENOS BLOGOS KNYGOS INTRIGUOJANTI ISTORIJA

Norėdami parodyti, kaip sekso mėgėjai amerikiečiai neturi literatūrinio skonio ir dėl to šitokios rūšies knygos tampa labiausiai perkamomis knygomis, 25 autoriai iškirto intriguojanti pokštą. Pradžią tam davė Garden City, L.I. gyvenantis kolumnistas Mike McGrady. Jis kreipėsi į 24 savo kolegas, kviesdamas juos pasidaryti autoriais — bendradarbiais seksualinio romano, kuris bus padarytas labiausiai perkama knyga.

Nors tokiu būdu buvo sukombinuota parodija, išryškinanti blogą rašymą, kuris dėl seksualinės medžiagos vistic amerikiečių plačiai skaitomas, ta 25 autorių knyga, parduodama po 5.95 dol., tapo "Best-selleriu": per kelias dienas buvo jos išpirkta 20,000. Jos vardas "Naked Came the Stranger". Ne gana to — už 127,500 dol. buvo nupirkta teisė ją išleisti kišeninio formato brošiūra, o net apie 20 filmų direktorių ieško teisės iš to veikalo sukurti filmą.

Knygos autore pažymėta Penelope Ashe, bet tai pramanytas, fiktyvus vardas. Knyga parašiusieji autoriai kalba, kad jiems įkyrėjo matyti, kad milijonus egzempliorių menkaverčių seksualinių veikalų išperka publika. "Mes matėme, kokios rūšies kūriniai būna priimami ir mums tai atrodo absurdas". Jie stebisi žemu daugelio amerikiečių skaitytojų skoniu ir džiaugiasi, kad jiems pavyko įrodyti, jog per savaite 25 autorių parašyta knyga, kiekvienam sukuriama po skyriu, net neturėdama stiliaus vienumo ir kūrybinio gilumo, tapo viena labiausiai perkamų vien dėl tiršto sekso juoke.

PASAULINE TEATRO ISTORIJA

Vokietijoje išleista nauja teatro istorija: "Weltgeschichte des Theaters". Parašė Margot Berthold, išleido Kroener, Stuttgarte. Knyga turi 522 puslapius su 454 iliustracijomis. Autorė yra teatro problemų dėstytoja Miuncheno universitete ir tais klausimais turi didelį patyrimą bei išsimokslinimą. Ypač ji plačiai aptaria renesanso ir baroko teatrą.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. Lafayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% **4 3/4%**

Mokamas už Vieną Metų Certificatų sąskaitas Minimum \$5,000.00

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimus sąskaitas.

PINIGAI INESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

Kultūrinė kronika

• A. Juška Lietuvoje parašė knygą apie mėnulį, pavadintą "Mūsų kosminis kaimynas". Išleido Minties leidykla.

• "Literatūros ir meno metraštinė" išleistas Lietuvoje. Knyga aptaria 1968 m. Lietuvos literatūrinį ir meno gyvenimą.

• "Liudvikas Rėza" — Albino Jovaišos paruošta monografija — išspausdinta Lietuvoje.

• "Baltų kalbos", Ernesto Frenkelio — vokiečių baltisto — knyga išėjo iš spaudos Lietuvoje.

MONOGRAFIJA APIE KAFKĄ

Vokiečių rašytojas Werner Kraft davė naują knygą "Franz Kafka: Durchdringung und Geheimnis". Išleido Suhrham, Frankfurte prie Maino. Knyga turi 218 puslapių, padalintų į 25 skyrius. Čia sutelkta medžiaga, kurią autorius surinko beveik per 40 metų.

EUROPOS RASYTOJŲ ENCIKLOPEDIJA

Tuo pačiu metu Londone ir New Yorke iš spaudos išėjo nau-

ja, suglausta Europos rašytojų enciklopedija: "Everyman's Dictionary of European Writers". Paruošė W.N. Hargreaves-Mawdsley. Veikalas turi 561 psul. JA Valstybėse išleido Dutton leidykla. Knyga apima apie 2,000 rašytojų. Kritikai geria autoriaus darbštumą, tačiau pažymi, kad jis iš profesijos yra istorikas, ne literatas ir šis jo žodynas išėjo nevisai pilnas ir nepakankamai literatūriškai brandus, bet vis dėl to naudingas literatūrinį informacijų šaltinis.

SOCIALINĖ MINTIS ROMANUOSE

Pokario ispanų romanų ideologinį vertinimą duoda Pablo Gil Casado savo naujoje knygoje "La novela social española". Išleido Seix Barral, Barcelonoje. Ypatingas dėmesys kreipiamas į naujų ispaniškų beletristikos veikalų socialinę mintį.

ORGANIZUOJA RASYTOJŲ PROTESTĄ PRIES SSSR

Rašytojas Graham Greene kreipėsi į daugelį beletristų, skatindamas neduoti leidimo Sovietų Sąjungoje perspausdinti jų knygų, reikiant protestą prieš Sovietų prievartą ir rodant solidarumą Sovietų rašytojams. Greene sako, kad nereikia kooperuotis su Sovietais, kol jie neleidžia

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. rugpiučio m. 16 d.

spausdinti Solženicino raštų ir kol Siniavskį ir Danielį laiko kalėjime.

NAUJA DJILO KNYGA

Knygų rinkoje pasirodė iš serijų - kroatų išversta į anglų kalbą Milovano Djilo nauja knyga "The Unperfect Society" (išleido Harcourt, Brace and World, New Yorke). Knygoje reiškiamos mintys, subrendusios rašytojui Djilas bebūnant Jugoslavijos kalėjime 1956-61 ir 1962-66 m. Vei kale duodama komunistinės prievartos kritika. Djilas mano, kad komunizmo despotizmas bus pamažu nušluotas kylant demokratinėi samonei krašto viduje. Iš šio veikalo aiškėja, kad be kitų dalykų, Djilas bebūdamas kalėjime buvo paveiktas religinių ištikinimų tų žmonių, kurie drauge su juo buvo kalinami. Antru kartu būdamas kalėjime jis net išvertė Miltono "Prarastasis rojus".

APIE LENKŲ NOVELES Studija apie į anglų kalbą iš-

APIE NOBELIO LITERATŪROS LAUREATA

Gana išsamų straipsnį apie japonų rašytoją Yasunari Kawabata išdėjo vedamuojų "Books Abroad" žurnalas savo 3 n-ryje. Kaip žinome, Kawabata yra laimėjęs 1968 m. Nobelio literatūros premiją. Kawabata yra susilaukęs aukšto profesionalų kritikų įvertinimo. Iš jo romanų japonai jau yra susukę apie 20 filmų. Netrukus numatoma pasirodant daugiau Kawabatos veikalų vertimų į anglų kalbą.

Aš žinau, kad tai paslaptis, nes ji yra šnibždama visur.

— Congreve

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS:
2533 West 71st Street Tel. 476 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO

SAINT CASIMIR MONUMENT CO

3914 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planu Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — Cedarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinų.

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

E U D E I K I S

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS:

4330-34 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741-2

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP. C. LACK IR SŪNUS

(LACKAWICZ)

2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213

2314 W. 23rd Place Tel. VIrginia 7-6672

PETRAS BIELIŪNAS

4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. Lituanica Ave. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. Halsted Street Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. Lituanica Ave. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS - BUTKUS

1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1008

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos,
Tune-up ir Motorų Remontas

5759 So. Western Ave.

Kampas 58th Street

Telefonas — PRospect 8-9533

G E L Ė S

Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms

G U Z A U S K Ū
BEVERLY HILLS GELINČIA
2443 W. 83rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PR 8-0834

SKELBKITĖS "DRAUGE".

AKADEMINĖS PROŠVAISTĖS

Leidžia Šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga

"Akademines Prošvaistes" išleina kiekvieno mėnesio trečiąjį šeštadienį. Redaguoja L.S.S. Centro valdyba. Rankraščius siųsti šiuo adresu: "Akademines Prošvaistes", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629

DR. V. VYGANTO PASKAITOS MINTYS STUDENTŲ ATEIT. KURSUOS DAINAVOJE

Yra nusiteikimas vyresniųjų tarpe kalbėti normatyviai ir moralizuojančiai tautiškumo klausimu. Tai yra pirmoji mūsų klaidą, nes iš karto atstumiantį jauną klausytoją. Pirmiausia reikia suprasti, kas yra tautiškumas, ką jis reiškia. Tautiškumas yra tai, kuo mes jį laikome ir kuo mums šis sąvoka reikšminga. Pats žodis turi savyje atsakymą. Žodis tauta sudarytas iš dviejų dalių: "Tau" ir "ta". Reiškia tau ta buvo lemta. Kai gimei, neturėjai pasirinkimo, ir tuo paveldėjai tam tikrą priklausomumą.

Tautiškumas taip pat priklauso ir nuo vertybinio nusiteikimo ir įsitikinimų, o ne vien tik nuo gimimo, kuris suteikia kraujo priklausomumą. Tautiškumas daž-

mus ir jaučia atsakomybę. Žmogus yra bendruomenės gyvis, gi bendruomenių siekimas yra noras atsikratyti materijos dominavimo. Tauta žmogui padeda tai atsiekti ir todėl žmogus jaučia pareigą tautai. Dr. Sužiedėlis išryškina artimo meilės klausimą, jį įjungdamas į tautiškumą. Yra sakoma, kad tautiškumas rišasi su žeme. Žmogus turi dvi rūšis ryšių — su žeme ir su kitais žmonėmis. Jei sakome, kad tautiškumas yra ryšys žmonių su žmonėmis, tai tauta gali būti lygiai tiek gyva čia kaip ir Lietuvoje. Iškeldamas artimo meilę, jis pabrėžė, kad turi būti toleruojami individų skirtingumai. Taigi, negali būti siauro apsiribojimo ar užsidarymo, bet turi būti atvirumas.

Nuo kaitros pabėgus Nuotrauka Vytauto Maželio

Akademines skautų stovyklos belaukiant

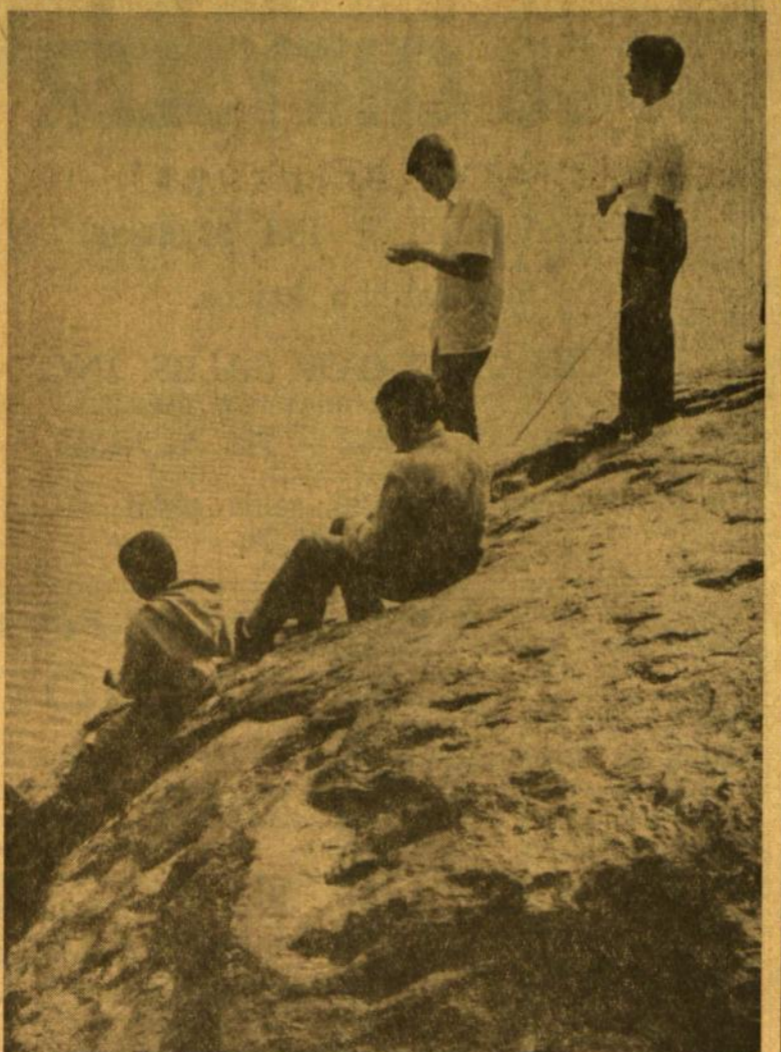
Nors žmonės keičiasi kartu su laiku, bet jų įpročiai bei tradicijos juos jungia ir išryškina visų kartu testinamą. Kaip ir seniau, taip ir šiais laikais, studentai būriasi į grupes ir jungiasi į organizacijas, kurios atitinka jų interesus bei bendriems siekimams. Susipažinęs su įvairių organizacijų ideologija bei bendra veikla, studentas dar gali abejoti, už kuria iš jų galutinai apsispręsti ir prisiekti savo ištikimybę. Tur būt geriausia ir maloniausia proga iš šio svyravimo pereiti į nusistatymą yra vasaros stovykla. Gamtos aplinkoj, gyvenant pagal nuotaikingą studentų programą, leidžiant laiką draugiškame artime, daug lengviau pajusti organizacijos dvasią, kuri jungia ir lydi jos narius bendra kryptimi,

prie bendrų tikslų ir vienas kito. Stovyklos programos surašymas: ar ji įdomi, įvairi ir reikšminga, ar paskaitininkai pasiruošę ir ar studentai aktyviai dalyvauja diskusijose bei kitose programos dalyse, visa tai nusako organizacijos vertę ir gyvybingumą. Stovykla taip pat suteikia progą pasireikšti ir išbandyti save organizaciniame veikime. Bet kartais gan sunku stovyklą vertinti objektyviai, ypač kai programa, jos sėkmė ir apskritai visa stovyklos dvasia pareina nuo pačių dalyvių — stovyklautojų. Taigi, nors teoretiškai, t.y. akademinio atžvilgiu stovykla nepasiseka, bet, jei studentų draugiškumas ir nuosirdumas nustelbia šį minusą, yra verta ir pravartu išgyventi tokį nuotyki.

Siemet Akademikų skautų sąjūdžio Chicago skyrius ruošia stovyklą Rako ūkyje, Custer, Michigane. Organizatoriai kviečia visus akademikus dalyvauti ir kartu pabendrauti bei padiskutuoti įdomias, lietuvių studentus liečiančias temas. "Akvarijaus" stovykla tęsis nuo rugpjūčio 23 iki rugsėjo 1 d. ir žada būti smagi bei nuotaikinga.

Gabija Juozapavičiūtė

J. Raslavičiūtė

Jaunieji žvejai Nuotrauka Vytauto Maželio

Pašnekesys su kun. Bagdanavičium

Iš jo paskaitų ateitininkų kursuos Dainavoje

Pirmajam pašnekesiui paskirta tema — studentų vieta bažnyčioje — nukrypo į kalbas apie Bažnyčią, kaip organizaciją. Buvo pabrėžta, kad Bažnyčia negali užsidaryti į kokį ekskluzivų klubą, nes jos pagrindinis tikslas yra rodyti kelią į tiesą. Kristaus mokslas yra visiems prieinamas; krikščionių misija yra, bendraujant su kitais, skleisti tiesą ir meilę; todėl yra neįmanoma laikyti Bažnyčią ekskluzyviu vienetu. Kai kuriems atrodo, kad Šventame Rašte yra per daug dėmesio atkreipta į žydų tautą. Jie klausia, kodėl Šventame Rašte, kuriame mes ieškome Dievo mokomų tiesų žmonėms, randame beveik visą žydų istoriją. Atsakymas gi buvo pasiūlytas toks — didelė dalis Švento Rašto yra apie žydų tautą, jų įstatymus, kad būtų pažymėta kitoms tautoms krikščionybės pradžia.

Bažnyčios aptarimo beiškant

Išaiškinti, kas yra Bažnyčia, nėra lengva. Teologas Metz ją matė kaip organizuotą kritikos bendruomenę. Prie to paaikškinimo dar pridėjo du punktus: 1. Bažnyčia turi leisti kitiems ją kritikuoti ir 2. Bažnyčia irgi turi teisę kritikuoti kitas organizacijas (politines, ekonomines). Pagal senąją pažiūrą Bažnyčia reiškė "išganymo kelias", kuris veda į tiesą, į Dievą. Tai kelias, kurį žmonės priėmė be klausimų. Paaikškinimuose yra skirtumų, bet pats pagrindas tas pats — kad trokštame asmeninio Dievo išgyvenimo, pajutimo.

Bet ir teologo Metz paaikškinimas ne visai priimtinas. Nežtenka Bažnyčiai būti organizacijai, nes Dievas yra transcendentinis. Per religiją bandoma nuglėti materialinius išpareigojimus ir gilintis į dvasinį gyvenimą. Jei Bažnyčia pradeda maišytis į politiką, į organizacijas, lengva nukrypti nuo tikro tikslo.

Prie Bažnyčios apibūdinimo Breuning pridėjo, kad Bažnyčia dar neturi savo sociologijos, bendros tvarkos žmoneis. Iš vienos pusės žmogus turi laisvės asmeniškai prisitaikyti tikėjimą, kad jam būtų tikrai reikšminga. Iš antros pusės, atsiranda daugiau galimybių individui pasimesti, kai nėra gairių.

Pius XI išskėlė dar subsidiarinį principą: kur siauros plotmės organizacijos sugeba atlikti kokį darbą, platesniosios turėtų nesi maišyti, kad nepaneigtų žmonių

laisvės. Šita mintis tinka taip pat ir organizacijom ir Bažnyčiai.

Pavojų grėsmė

Antroji tema — pavojai, kurie gresia Bažnyčiai — buvo padalinta į tris dalis. Pirmoje dalyje nagrinėtas šūkis "Dievas yra miręs". To šūkiu svarbumas šiuo metu rodo, kad dabar žmonės yra tikrai susirūpinę savo išganymu. Bet tas šūkis pabrėžia kai kurias idėjas, kurios nėra katalikams priimtinos. Pagrindas šūkiu, kad Dievas daugiau nebesurandamas kaip transcendentinė dvasia, bet kaip dvasia, kuri randasi žemėje: gamtoje, žmonių. Jei žmogus nežiūri į Dievą, kaip į Visagalį, tvarkančią žemę ir visatą, žmogus pats lieka aukščiausia būtybė. Tada jam pasidaro nebejauku, net ir baisu, nes nebėra, kur kreiptis pagalbos, kur ieškoti išganymo. Žmogus dažnai jaučiasi bejėgis svarstant problemas. Tad matom, kad reikia transcendentinio Dievo, kad būtų vilties gyvenime.

Antrojoje dalyje kun. Bagdanavičius pristatė dvi priešingas pažiūras: 1. kad Kristus yra Dievo ir Marijos sūnus, ir 2. kad Kristus buvo tik žmogus, Juozapo ir Marijos sūnus. Jei mes priimam Šventą Raštą, tai pripažįstam, kad Kristus tikrai Dievo Sūnus, kuris gimė mergelei Marijai. Nuo pradžios, žmonijos istorijoje randame legendas, mitologinius padavimus, kaip dievai ir visokie burtai turėdavo didelę įtaką žmonių gyvenime. Vis galima rasti dvasišką elementą. Neuztekdavo tik žmonių veikimo. Taip pat ir šiomis dienomis, neužtenka žmo-

gaus protavimo — reikia ir tikėjimo.

Legenda ar tiesa

Trečiojoje dalyje buvo iškeltas dar vienas svarbus pavojus, grasinantis Bažnyčią: Kristaus prisikėlimas — ar legenda, ar tiesa. Kai kurie žmonės nori priimti Kristaus prisikėlimą iš numirusių tik kaip legendą, kaip vieną iš daugybės mitologijos padavimų. Kaip Sv. Povilas savo laikais, taip prof. Maceina griežtai atkirta šitai idėjai mūsų laiku. Krikščionybė yra pagrįsta realistiniais faktais. Jeigu nebuvo stebuklingo Dievo Sūnaus prisikėlimo, tai visa krikščionių religija yra tuščia. Prie to kun. Bagdanavičius dar pridėjo, kad jau senosios legendos pranašavo, jog Dievas gimė žmonėms. Šventame Rašte irgi matome, kaip žydų tauta per šimtmečius laukė, kol Dievas jiems pasirodys ir juos išvaduos. Krikščionys tvirtai priima šį faktą, kaip pagrindą, neabejodami Kristaus prisikėlimu.

Hippių klausimas

"Hippie" klausimas, paskutiniąjį kun. Bagdanavičius tema, buvo studentams viena iš pačių įdomiausių. Ji buvo išplėsta, kaip intelektualizmas ir sensualizmas. Žmonės ieško ekstazijos. Ir filosofas Tillich tai patvirtino, sakdamas, kad religija yra žmogaus viduje, o ne tik išoriniuose veikimuose. Bet kun. Bagdanavičius dar pabrėžė, kad subjektyvumas ir objektyvumas negali būti suvienyti. Čia ir atsiranda problema su hippiais. Jų tikslas yra nugaltėti objektyvumą ir pripažinti tik subjektyvumą. L. Yablonski, išnagrinėjęs šį klausimą, pastebėjo, kad jų sąjūdžio pagrindas yra "experience". Jie nori nutraukti visus ryšius su bendruomene: jų gyvenime liko tik "aš ir mano svaigulys". Bet vistiek jie negalėjo sugriauti objektyvumo.

Šitas ieškojimas "experience" ne naujas dalykas. Jau seniai būdavo bandoma svaiguliais rasti išeitį problemose. Tai buvo jų priemonės išaiškinti dvasinius dalykus, tačiau jie tuo būdu tik naikino žmogų. W. Smith apibūdino šį šamanizmą, kaip priemonę apgauti Dievą.

Religijoje irgi gali būti ekstazė, bet tai išimtinis dalykas. Religija yra asmenišką patyrimą, bet niekuomet ji nepaneigia objektyvumo. Tikėjimas prieinamas ne iš apsvaigimo, bet iš rimto blaivaus žmogaus apsisprendimo. Ten randam pasitikėjimą artimu ir Dievu. Religija tada negali būti uždara, bet reikalauja santykiavimo bendruomenėje.

Užbaigdamas kun. Bagdanavičius dar kartą pabrėžė, kaip svarbus yra kiekvienas žmogus, bet vis dėlto dar reikia ir Bažnyčios, ir kitų organizacijų, kurios padėtų žmogui tobulėti.

Rita Abromaitytė

• D. L. K. Vytauto išleistosios privilegijos renkamos ir ruošiamos paskelbti Lenkijoje.

Skulpt. Dagys Pasinešusi į modernizmą

Maistingumas Sovietų studentijoje

JUOZAS ŽVILBUTIS

Plyšys tarp generacijų ryškėja ir Sovietų Sąjungoje. Jeigu vyresnieji skelbia esą marksistinių dogmų apaštalais, tai jaunesniųjų tarpe jaučiama daugiau liberalizmo. Tuo klausimu rašydama "U.S. News and World Report" žurnalas savo rugp. 18 d. numery skelbia, kad nedidelės studentų grupės Rusijoje jau yra suorganizavusios demonstracijas dėl mažumų teisių, protestuodamos prieš persekiojimą kitaip manančių intelektualų.

Neimlūs komunistų ideologijai Tarp Sovietijos studentų kas kart gausiau atsiranda slaptosios spaudos, kur juokiamasi iš "establišmento". Narkotikai nėra labai paplitę tarp Rusijos studentų, tačiau gerokai nusiskundžiama jaunimo girtavimų ir "chuliganizmu". Rusų jaunimas rodo nemažai apatijos kai vyresnieji jiems siekia įkalti komunistinę ideologiją, tačiau iš kitos pusės gana lengvai jie pasisavina vakariečių madas, kaip "miniskertus", ilgus plaukus.

Politinėje srityje Sovietų jaunimas gana noriai dedasi prie protestantų reikalaujant, kad plie-

čiams ir praktikoje būtų duotos teisės, kurias garantuoja konstitucija: kalbos, spaudos, susirinkimų laisvė ir teisingi, bešališki teismai.

Represijos prieš jaunimą

Kremlius pareigūnai į tai atsako studentus grūsdami į kalėjimus, tremdami ir naudodami kitas represijos priemones. Bet kartais atsiranda ir iš vyresniųjų, kurie užtaria jaunimą. Pvz. vieno Latvijos kolchozo pirmininkas Ivan A. Jakimovič pasiuntė Politbiuro nariui Suslovui raštą, kuriame rašo: "Tikiu, kad persekiojimas jaunų disidentų mūsų krašte, kur daugiau kaip 50 procentų gyventojų yra jaunesni kaip 30 metų, yra labai pavojingas kelias — tai rizika. Juk ne palaižūnai, ne pataikautojai, ne mamytės sūneliai nulems mūsų krašto ateitį, o kaip tik tie maistingieji, turintieji daugiausiai energijos, drąsūs, tvirtų nusistatymų mūsų jaunosios gentkartės nariai. Kvaila juose įžiūrėti Sovietų valdžios priešus, o dar kvailiau juos pūdyti kalėjimuose ir iš jų tyčiojant reikalaujant, kad plie-

(Nukeita 1 6 psl.)